

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI EĞİTİM
YARDIMLARININ İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE
ÖĞRENCİLERİ VE AİLELERİNE ETKİLERİ
(ANTALYA İLİ MURATPAŞA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurettin ERDOĞAN

Antalya - 2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI EĞİTİM
YARDIMLARININ İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE
ÖĞRENCİLERİ VE AİLELERİNE ETKİLERİ
(ANTALYA İLİ MURATPAŞA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurettin ERDOĞAN

Danışman

Doç. Dr. Cemali SARI

Antalya - 2016

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Nurettin ERDOĞAN 'ın bu çalışması 17.06.2016 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Prof .Dr. Kadir TEMURÇIN
Süleyman Demirel Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi
Coğrafya Bölümü

Üye : Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Cemali SARI
Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Coğrafya Bölümü

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Eğitim Yardımlarının İlkokul, Ortaokul ve Lise Öğrencileri ve Ailelerine Etkileri (Antalya İli Muratpaşa İlçesi Örneği)

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ
Enstitü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

1.7 / 06 / 2016

Nurettin ERDOĞAN

ÖN SÖZ

Akademik çalışmalarımın bir başlangıcı ve ilerleyen yıllarımda bana büyük getirileri olacağına inandığım bu çalışmamda başta, bana ve yaptığım çalışmalara inanan, nazik eleştirileri ve geribildirimleriyle araştırmamın rotasını doğru şekilde tutmamı sağlayan bilgi birikimi ve güvenini hep yanımda hissettiğim değerli tez danışmanım Doç. Dr. Cemali SARI olmak üzere tüm hocalarıma emeklerinden dolayı şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimimin her safhasında destekleriyle sürekli yanımda olan değerli hocam Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA' ya teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim süresince bana her konuda destek olan ve cesaretlendiren, tez araştırmamı yapmam için bana her türlü kolaylığı sağlayan Muratpaşa Kaymakamı sayın Sedat Sırrı Arısoy'a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim ve tez yazım sürecinde sürekli olarak bana desteklerini esirgemeyen mesai arkadaşım ve kardeşim Taner ALTUN'a minnetlerimi sunarım.

Ve son olarak bu günlere gelmemde büyük pay sahibi olan sevgili aileme; uzun çalışma saatlerimde ihtiyacım olan çalışma ortamını bana sağlayan ve her türlü desteğini esirgemeyen sevgili eşim Ümran ERDOĞAN'a ve sınavı olmasına rağmen kendisine ayırmam gereken zamanlarda bu çalışmamı hazırlamama fırsat veren kızım Sena Aleyna ve Seniha Ceylin'e en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Nurettin ERDOĞAN
Antalya -2016

ÖZET

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI EĞİTİM YARDIMLARININ İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE ÖĞRENCİLERİ VE AİLELERİNE ETKİLERİ (ANTALYA İLİ MURATPAŞA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

ERDOĞAN, Nurettin

Yüksek Lisans, İlköğretim Ana Bilim Dalı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Cemali Sarı

Haziran 2016, 86 Sayfa

Bu çalışmanın amacı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından gerçekleştirilen eğitim yardımlarının yardımlardan faydalanan ailelerin eğitim yardımları konusundaki görüşlerini almak ve yardımlardan faydalanan aileler ve ailelerin öğrencileri üzerindeki etkilerini belirlemek ve olası sorunlara yönelik çözüm önerileri ortaya koymaktır.

Çalışmanın başlangıcında daha önce eğitim yardımları konusunda Türkiye’de ve dünyada yapılan farklı çalışmalar incelenmiştir. Bu incelemede Türkiye’de ve dünyadaki farklı eğitim yardımı programları, eğitim yardımlarının Türkiye’deki, dünyadaki genel durumu ve farklı uygulamaları ve bu yardımların yardımlardan faydalanan aileler ve aile bireyleri üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma sırasında daha önce Türkiye’de ve dünyanın değişik ülkelerinde uygulanan farklı eğitim yardımı programlarına yönelik yaklaşımlar incelenmiştir. Dünyadaki ve Türkiye’deki uygulanan eğitim yardımı programlarının fayda sahipleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formu, birinci bölümünde, eğitim yardımından faydalanan kişilerin, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, hanedeki kişi sayısı, hanede okula devam eden öğrenci sayısı, hanedeki birey kişi sayısı, hanedeki çalışan sayısı, başka kurumlardan alınan yardımlar, hanede kötü alışkanlığı olan birey sayısı, kötü alışkanlıklar için yapılan harcama miktarı gibi demografik yapı analizi, ikinci bölümü ise eğitim yardımlarının gerekliliği, yeterliliği veya yetersizliği, yardım faydalanıcılarının eğitim yardımlarıyla ilgili görüşleri ve yardımların aileler ve öğrenciler üzerindeki etkilerine yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Bu araştırmanın evrenini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Antalya İli Muratpaşa İlçesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan eğitim yardımı alan aileler oluşturmuştur. Bu araştırmanın örnekleme tesadüfi atama yöntemiyle belirlenmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 21.0 (Statistical Program for Social Sciences) istatistik programı yardımıyla frekans, yüzde analizi ve betimleme yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarının analizine göre eğitim yardımlarının tamamına yakınının nakdi olarak yapıldığı tespit edilmiştir. Yardımlardan faydalanan ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu, ailelerin öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını karşılamakta çok zorlandıkları, nakdi olarak verilen eğitim yardımlarının büyük bir bölümünün amacına uygun kullanılmadığı, eğitim yardımlarından yararlanan fayda sahiplerinin devlete olan güvenini artırdığı, öğrencilerin okula devam durumunu önemli oranda etkilediği, eğitim yardımlarının yetersiz olduğu, yardımların tamamına yakınının eğitim programı gereği veya diğer nedenlerle annelere verildiği ve yardımların annenin ailedeki sosyal konumunu önemli oranda olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Eğitim yardımı programlarına farklı eğitim yardımlarının eklenmesi gerektiği, izleme ve değerlendirme mekanizmasının da devreye alınarak yardımların etkilerinin daha verimli hale getirilebileceği değerlendirilmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasının yoksulluğun azaltılmasına önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle liseye devam eden öğrencilere yapılan öğrenci taşıma yardımlarının lisede örgün eğitime devam eden öğrenci sayısında önemli artış sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yardımları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, İlkokul, Ortaokul, Lise Öğrencileri ve Aileleri, Muratpaşa, Antalya.

ABSTRACT

THE EFFECTS OF SOCIAL FOUNDATION AIDS ON ELEMENTARY, MIDDLE SCHOOL AND HIGH SCHOOL STUDENTS AND THEIR FAMILIES (THE SAMPLE OF MURATPASA DISTRICT OF ANTALYA -TURKEY)

ERDOGAN, Nurettin

Masters Thesis, Social Science Education

Supervisor: Assoc.Prof. Dr.Cemali SARI

June 2016, 86 pages

The aim of the present study is to determine effects of the education aids provided by the Social Assistance and Solidarity Foundations on students and their parents as well as provide solutions to the problems through gathering opinions of the families who are supported with the educational aids.

As the first step, the related literature on education aids in Turkey and in other countries were reviewed. Based on the worldwide literature review, the types of educational aids, their general status in society, their varying practices as well as their effects on families were examined in detail. Additionally, the studies conducted on educational aids in Turkey and worldwide were examined in terms of the perceptions of the stakeholders towards educational aids provided by the governments.

The data of the present study were gathered through interviews with the volunteer participants and interview forms which developed by the researcher were used as the data gathering instrument. Participants demographic information, such as; gender, educational background, marital status, number of family members, number of students among the family members, number of the working members of the family, the amount of the state assistance (if any), the number of family members who has bad habits (if any) and expenses for those bad habits (if any) were questioned in the first part of the interview form. The second part of the data gathering instrument intends to figure out the necessity of the educational aids for the families, their

sufficiency or insufficiency; the opinions of the families on educational aids and the effects of educational aids both on the parents and students.

The sample population of the present study were selected through random sampling technique among the families that receive educational aids from the Ministry of Family and Social Policies, in the Muratpasa district of Antalya. Gathered data were analyzed by means of a Statistical Program (SPSS 21.0) and reported as frequencies and percentages and findings were discussed descriptively.

The findings revealed that in most cases, the educational aids were provided as cash financial aid. The findings also revealed that the majority of families are low-income families and they have difficulty in compensating educational requirements of their children. Moreover, it is found that the families who receive cash financial aid do not use the state assistance for its purposes. On the other hand, it is observed that the families that receive educational aids have confidence on the government and they support their children in terms of school attendance. Additionally, it is found that educational aids have a positive effect on the social position of the mothers since almost all of the educational aids were directly given to the mothers in the family.

Based on the findings of the present study it can be claimed that other educational contributions and financial aids could be added to the current educational aid programs. Moreover, it is believed that the educational aid programs could become more effective if the families who receive educational aids monitored and the use of the aids is tracked through follow-up activities. It is also believed that providing equal opportunities to all children in education through such state assistance programs might contribute to decrease the poverty in the society. For instance, the findings of the presents study revealed that even providing transportation aid by state to the high school students increase the number of the schooling among high school students significantly.

Key words: Education aids, Social Asistance and Solidarity Foundations, Elemantary, Middle School, High School Students and Their Families, Muratpaşa, Antalya.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ONAY.....	ii
DOĞRULUK BEYANI.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	.xv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı ve Problemleri/	5
1.3 Araştırmanın Önemi	6
1.4 Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları)	8
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.6 Tanımlar	8

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Dünyada Eğitim Yardımı Uygulamaları.....	9
2.2 Şartlı Nakit Transferi.....	13
2.2.1 Şartlı Nakit Transferi Özellikleri.....	13

2.2.2 Hedef Kitle ve Dünyadaki Örnekleri.....	16
2.2.3 Türkiye’de Eğitim Yardımları ve Uygulanmakta Olan Şartlı Nakit Yardım Programı.....	22
2.2.4 Türkiye’deki Şartlı Nakit Transferi’nin Ana Hedefi.....	24
2.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	29
2.3.1 İdari Yapısı.....	29
2.3.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu.....	29
2.4 Eğitim Yardımları.....	31
2.4.1 Amaca Yönelik Eğitim Yardımları.....	31
2.4.2 Özel Amaca Yönelik Eğitim Yardımları	31
2.4.3 Öğrenci Taşıma Yardımları.....	32
2.4.4 Şartlı Eğitim Yardımları.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli.....	37
3.2 Çalışma Grubu.....	37
3.3 Veri Toplama Araçları.....	37
3.4 Uygulama/Verilerin Toplanması.....	38
3.5 Verilerin Analizi.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bulgular.....	39
4.2 Katılımcıların Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular.....	39

4.3 Katılımcıların Medeni Durumlarına İlişkin Bulgular	40
4.4 Katılımcıların Muratpaşa‘da Yaşama Nedenine İlişkin Bulgular.....	40
4.5 Katılımcıların Hanedeki Yaşayan Kişi Sayısına İlişkin Bulgular.....	41
4.6 Hanedeki Öğrenci Sayısına İlişkin Bulgular.....	42
4.7 Katılımcıların Hanedeki Çalışan Sayısına İlişkin Bulgular.....	42
4.8 Hanedeki Sigara İçen Sayısına İlişkin Bulgular.....	43
4.9 Eğitim Yardımlarının Yeterliliği/Yetersizliği ile İlgili Bulgular.....	44
4.10 Eğitim İhtiyaçlarını Karşılatabilme ile İlgili Bulgular.....	45
4.11 Eğitim İhtiyaçlarının Aile Bütçesini Zorlaması ile İlgili Bulgular.....	45
4.12 Eğitim Yardımlarının Amacına Uygun Kullanılıp Kullanılmadığı ile İlgili Bulgular.....	46
4.13 Eğitim Döneminde Yapılan Eğitim Yardımlarının Fayda Sahiplerine Güven Verip Vermediği İle İlgili Bulgular	47
4.14 Eğitim Yardımlarının Öğrenci Devamsızlıklarına Etkilerine İlişkin Bulgular..	48
4.15 Katılımcıların Eğitim Yardımlarından Faydalanabilme Şartları Hakkındaki Bilgileri İle İlgili Bulgular.....	49
4.16 Eğitim Yardımlarının Öğrencilerin Okula devam İsteklerine İlişkin Bulgular..	50
4.17 Eğitim Yardımlarının Öğrencilerin Başarılarına Etkisi Hakkında Veli Görüşlerine İlişkin Bulgular	50
4.18 Eğitim Yardımlarının İçeriğine İlişkin Bulgular.....	52
4.19 Eğitim Yardımlarının Kadın Katılımcıların Ailedeki Sosyal Konumuna Etkisine İlişkin Bulgular.....	53

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma.....	55
5.2. Öneriler.....	59
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	
Ek-1 Araştırma Anket Formu.....	63
Ek-2 Araştırma İzin Onay Yazıları.....	65
Ek-3 İntihal Raporu	
ÖZGEÇMİŞ.....	67

TABLolar LİSTESİ

<u>TABLO NO</u>	<u>TABLO ADI</u>	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 1	Türkiye’de Şartlı Eğitim Yardımları (2003-2009 yılları)	26
Tablo 2	2015 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Okul Kademelerine ve Cinsiyete Göre Fayda Sahibi / Hane Sayısı Dağılımı	28
Tablo 3	Katılımcıların cinsiyet dağılımları	39
Tablo 4	Katılımcıların öğrenim durumları	39
Tablo 5	Katılımcıların medeni durumları	40
Tablo 6	Katılımcıların Muratpaşa’da yaşama nedenleri	40
Tablo 7	Katılımcıların hane durumları	41
Tablo 8	Katılımcıların hanesindeki öğrenci sayısı	42
Tablo 9	Katılımcıların hanesindeki çalışan sayısı	42
Tablo 10	Katılımcıların eğitim ihtiyaçları hakkında görüşleri	43
Tablo 11	Katılımcıların eğitim yardımları hakkında görüşleri	44

Tablo 12	Katılımcıların eğitim ihtiyaçları hakkında görüşleri	45
Tablo 13	Katılımcıların eğitim harcamaları hakkında görüşleri	45
Tablo 14	Katılımcıların eğitim yardımları hakkında görüşleri	46
Tablo 15	Katılımcıların eğitim yardımları hakkında görüşleri	47
Tablo 16	Katılımcıların eğitim yardımlarının öğrenci devamsızlığına etkileri hakkında görüşleri	48
Tablo 17	Eğitim Yardımlarının Öğrencilerin Başarılarına Etkisi Hakkında Veli Görüşlerine İlişkin Bulgular	49
Tablo 18	Katılımcıların eğitim yardımlarının okula devami sağlanması hakkında görüşleri	50
Tablo 19	Katılımcıların eğitim yardımlarının okula devami sağlanması hakkında görüşleri	50
Tablo 20	Katılımcıların eğitim yardımlarının mahiyeti hakkında görüşleri	52
Tablo 21	Katılımcıların eğitim yardımlarının aile içerisindeki konumlarına etkisi	53

KISALTMALAR LİSTESİ

- **ASPB** : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- **GSYİH** : Gayri Safi Yurtiçi Hasılat
- **OECD** : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- **PTT** : Posta Telgraf Genel Müdürlüğü
- **SYDTF** : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
- **SYDV** : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
- **SYDGM** : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
- **SYGM** : Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
- **SRAP** : Sosyal Riski Azaltma Projesi
- **STK** : Sivil Toplum Kuruluşları
- **SOYBİS** : Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
- **ŞEY** : Şartlı Eğitim Yardımı
- **ŞNT** : Şartlı Nakit Transferi
- **TOD** : Temsili Ortalamalar Değerlendirmesi
- **TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- **UNDP** : Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- **UNİCEF** : Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Yoksulluk pek çok farklı boyuta sahip sosyal bir meseledir. Gelir yoksulluğu ve insani yoksulluk iki önemli boyutunu oluşturmaktadır. Gelir yoksulluğu, insanın temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli gelirin eksikliği olarak tanımlanabilir. İnsani yoksulluk ise kötü yaşam beklentisi, kötü anne sağlığı, cehalet, yetersiz beslenme düzeyi, güvenli içme suyuna erişimin olmayışı gibi beşeri yeteneklerinin eksikliği olarak tanımlanabilir (UNDP, 2003). Ancak ekonomik kaynakların eksikliği yoksulluğun tek belirleyicisi değildir. Konunun toplumsal bağlamı da göz önüne alınmalıdır. Bu bağlamda, yoksulluk tanımı kişinin içinde yaşadığı topluma katılma kapasitesi açısından değerlendirilmektedir. Böylece yoksulluk doğrudan sosyal içerme ile bağlantılıdır (Atkinson ve Marlier, 2010).

Yoksulluk, insanların sahip oldukları imkânları sınırsız ihtiyaçları karşısında doğru kullanamamaları olarak da tanımlanabilir. Ailenin elde ettiği geliri doğru ve gerektiği şekilde kullanamamaları, asıl ve önemli ihtiyaçların karşılanamamasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla hane gelirinin efektif olarak kullanılmaması da insanları muhtaç hale düşürmektedir. Yoksul ve parçalanmış aileler toplumun en dezavantajlı grubunu oluşturmaktadır. Ailelerin yoksulluğu okul çağındaki çocuklarının, sağlık, gıda ve barınma ihtiyaçlarının yanında zorunlu eğitim ihtiyaçlarının da karşılanmasında ciddi sorunlar meydana getirmektedir. Yoksulluğun nesilden nesile aktarılmasını önlemek için birçok ülke dezavantajlı gruplar ve yoksul aileler için çeşitli eğitim yardımı programları uygulamaktadır.

Dünyada yoksulluğun azaltılması ve daha fazla sosyal uyum ve sosyal içermenin sağlanmasına yönelik çabalar devam etmektedir. Günümüzde de gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede yoksullukla mücadelede, hem sosyal yardım politikaları hem de eğitim yoksulluk ilişkisi bir kez daha gözden geçirilmektedir. Dünya çapında son yıllarda birçok ülkede farklı kapsamlarda ve farklı bütçelerle uygulanmakta olan eğitim yardımı programları yoksulluğu azaltmada kullanılan

sosyal yardım politikası uygulamaları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim yardımları, diğer yardımlardan farklı olarak yardım alan kişilerin eğitim hizmetlerine katılımları şartıyla ödemelerin devam ettirildiği şartlı bir yardım programıdır. Ödemelerin devam etmesi için uyulması gereken bu şartlarla özellikle yoksul ailelerin çocuklarının beşeri sermayelerine katkıda bulunulmakta ve ekonomik şoklar karşısında stratejiler geliştirebilecek yeterliliğe sahip olmalarına katkıda bulunulmaktadır. Eğitim yardımları bu özelliği ile kronik yoksulluk içerisinde yaşayan ve yoksulluğu gelecek kuşaklara miras olarak bırakan kişi ya da gruplar üzerinde hem kısa hem de uzun vadeli etkilere sahip olmaktadır. Dünyada yaklaşık olarak 20 farklı ülkede uygulanmakta olan eğitim yardımı programları ile ilk defa kullanılan yeni istatistiksel teknikler ve bilgi yönetim sistemleri sayesinde hedefleme mekanizmalarından izleme değerlendirme faaliyetlerine kadar birçok alanda diğer sosyal yardım uygulamalarına örnek teşkil edecek nitelikte değişik yöntemler hayata geçirilmiştir(Esenyel, 2009).

Türkiye’de eğitim yardımları 1986 yılında kurulan Sosyal Yardımlaşma Ve dayanışma Vakıfları aracılığıyla yapılmaya başlanmıştır. Daha sonra teknolojinin gelişmesiyle birlikte daha sistemli hale getirilmiştir. Özellikle 2009 yılında SYGM tarafından kurulan ve SYDV’ler tarafından kullanılmaya başlanan SOYBİS (Sosyal Yardım Bilgi Sistemi) sayesinde daha sistemli ve hızlı hizmet vermeye başlamışlardır. Bu sistem sayesinde başvuru sahipleri birçok farklı kurumu dolaşmaktan kurtulmuşlardır. 2015 yılı itibarıyla Türkiye’de SYDV’ler 8948 personelle hizmet vermektedir. Sosyal yardımlaşma vakıflarının yanında belediyeler ve gönüllü sivil toplum kuruluşları da eğitim yardımları yapmaktadırlar. Son yıllarda, özellikle sivil toplum kuruluşları ve kurumsal büyük şirketler eğitim yardımlarını SYDV’ler aracılığıyla yapmayı tercih etmektedirler. Bunun en önemli sebepleri; yardıma muhtaç ailelerin SYDV’ler tarafından daha objektif bir şekilde belirlenmesi ve SYDV’ler aracılığıyla yapılan yardımların şirketlere vergi avantajı sunmasıdır.

Türkiye’de de özellikle 1994 ve 2001 yıllarında görülen ülkenin modern tarihindeki en büyük ekonomik krizleri olarak adlandırılacak finansal krizler yaşanmıştır. Önlem olarak 2001 yılında Dünya Bankası tarafından mali olarak desteklenen Sosyal

Riski Azaltma Projesi (SRAP) başlatılmıştır. SRAP son ekonomik krizin yoksul haneler üzerindeki etkilerini hafifletmek, mevcut sosyal güvenlik ağı programlarını genişletmek ve güçlendirmek amacıyla uygulamaya konulmuştur. Bu hedeflere ulaşmak için SRAP çerçevesinde Şartlı Nakit Transferi Programı (ŞNT) başlatılmıştır. ŞNT yoksulların eğitim ve sağlık hizmetlerine olan talebini teşvik etmek için, olumlu davranış değişikliği şartına bağlı olarak ailelere sürekli para yardımları sağlar. Bu programlar devletin arz odaklı yaklaşımından, talep odaklı yaklaşıma odaklanan bir değişimi temsil etmektedir. ŞNT dezavantajlı kişileri ve aileleri hedef olarak belirler ve acil yoksulluğun giderilmesini sağlamanın yanı sıra, gelecekteki beşeri sermayeyi artırmayı amaçlamaktadır. ŞNT programlarının önemli özellikleri olan çocuklu ailelerin hedeflenmesi ve para yardımlarının kadınlara yapılması, kadınların sosyal hayata katılımlarını artırmaya yönelik çabalara katkıda bulunur. Daha sonra bu eğitim yardımı programının adı Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) şeklinde değiştirilmiştir. Eğitim programının bir diğer hedefi ise okul terklerinin azalmasına katkıda bulunmaktır.

2003 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) Programı, 2011 yılında adı Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) olarak değiştirilerek halen uygulanmaya devam edilmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). Ayrıca başlangıçta sadece yeşil kartlı vatandaşların faydalanabildiği bir eğitim yardımı olan bu yardım programı 2014 yılında yapılan değişikliklerle hanede herhangi bir birey sigortalı işe başlasa bile bir yıl boyunca bu yardımdan faydalanabilme imkânı getirilmiştir. ŞEY programı Türkiye çapında her il ve ilçede faaliyet gösteren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) tarafından aktif olarak uygulanmakta olup 2014 yılında yapılan mevzuat değişiklikleriyle son haline getirilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). SYDV'ler 2012 yılında kullanılmaya başlanan Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi sayesinde ŞEY yardım programını kolay bir şekilde uygulamaktadırlar. Bu sistem sayesinde öğrencilerin devam durumları e-okul sistemine girilmesiyle aynı anda ekranda görülebilmekte ve devam takipleri de kolayca yapılabilmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan 2012 yılı araştırma sonuçlarına göre, ŞEY programının, Türkiye genelinde her bölgede etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, ŞEY programının en fazla etkili olduğu kırsal alan Batı Anadolu Bölgesi olarak belirlenmiştir. Bu bölgeyi Doğu Marmara, Orta Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinin kırsal alanları izlemiştir.

Kentsel alanlar bakımından ise ŞEY programının en etkili olduğu bölge Güneydoğu Anadolu bölgesidir. Bu bölgeyi Akdeniz, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinin kentsel alanı takip etmiştir. Araştırma sonuçları, Şartlı Eğitim Yardımı Programı'nın özellikle kız öğrencilerin liseye devam etmesindeki etkisinin oldukça büyük olduğunu göstermiştir. Sistemde düzenli olarak eğitim yardımı alan çocuklar ile sisteme başvuru yapmış, ancak hak sahibi olamamış hanelerin çocuklarının okul başarı durumları, devamsızlık durumları, liseye devam durumları gibi, bilgileri Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki e-okul veri tabanından alınmıştır. Toplamda, 196 bin 409 çocuğun verisi üzerinden analiz yapılmıştır. Yardım alanlarda, yardım almayanlara göre devamsız gün sayısının yaklaşık yüzde 50 oranında azaldığı, kırsal kesimlerde devamsızlığın azalma oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Kız çocuklarında, erkeklere göre devamsızlığın 2 kat daha fazla azaldığı, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı için liseye devam oranlarının erkek çocuklarında yüzde 79.4, kız çocuklarında ise yüzde 79.36'ya ulaştığı belirlenmiştir. Yardım almayanlarda ise erkek çocuklarında liseye devam oranlarının yüzde 57.19, kız çocuklarında yüzde 50.08'de kaldığı tespit edilmiştir. İstanbul ve Batı Anadolu bölgelerinde liseye devam oranı yüzde 70'ler civarında iken, Karadeniz Bölgesi'nde bu oranın yüzde 90'lara ulaştığı görülmüştür (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012).

Sosyal yardım programlarında şartlılık ilkesi özellikle son yıllarda dünya çapında hızla yaygınlaşmaya başlamış ve birçok değişik ülkede değişik şekillerde uygulamaya konmuştur. Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde sosyal refahı yaygınlaştırmak kapsamında yapılan sosyal yardım programlarına iş arama ya da istihdam edilme gibi şartlar eklenmiştir. Bunun yanında Brezilya, Şili, Meksika, Kolombiya, Ekvator, Jamaika ve Güney Afrika gibi orta gelirli ülkelerde de benzer şartlı yardım programları uygulanmaktadır. Bu ülkelerde ŞNT uygulamaları genelde ilk olarak kırsal kesimde yaşayan çocuk sahibi yoksul ailelere ulaşmak amacıyla

başlamış ancak daha sonra hedef kitlenin yapısı değiştirilerek kentteki yoksullar, yerinden edilmiş kişiler ya da özürli kişiler gibi değişik gruplara hitap edecek şekilde genişletilmiştir. Bu ülkelerde uygulanmakta olan şartlı yardım programları kapsamında da aynı şekilde proje destekleri, ortaöğretime devam, yetişkin eğitimleri ve psiko-sosyal destek programları gibi birçok değişik uygulamalarla genişletilmiştir (Esenyel 2009).

Bu ülkelerin dışında, Bangladeş, Burkina Faso, Kamboçya, Kenya, Honduras ve Pakistan gibi az gelişmiş ülkelerde de genelde daha küçük ölçekte olmak üzere şartlı yardım programları uygulanmaya çalışılmaktadır. ŞNT yardım programları uygulamalarında kullanılan yeni yaklaşımlar sayesinde aynı zamanda sosyal politikaların modernleşmesine de katkıda bulunulmuştur. ŞNT ile birlikte birçok ülkede uygulamaya konulan yeni yöntemlerle sadece sosyal politika anlayışına yeni bir bakış açısı değil, aynı zamanda sosyal yardımların pratikteki uygulamalarına da farklı bakış açıları sağlanmıştır.

Özellikle Türkiye gibi gelir dağılımının bozuk olduğu toplumlarda yoksulluk içinde yaşayan ailelerin çocuklarının çok iyi şartlarda olamasa da zorunlu eğitimlerini tamamlamalarına imkân sağlanmasının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Yoksulluğun bir kader olmadığı ve babadan oğula geçen bir miras da olmadığı fikrinden hareketle yoksulluğun azaltılmasında eğitimin çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle dezavantajlı ve yoksul kesimler bütün ülkelerin risk grubunda bulunmaktadır. Özellikle parçalanmış ailelerin çocukları, kalabalık aileler, yeterli ve düzenli gelire sahip olmayan aileler risk grubu içerisinde dirler. Toplumsal riski azaltmanın en etkili yollarından birisi de risk altındaki bireylerin eğitimlerinin sağlanması olarak değerlendirilebilir. Risk grubunda bulunan bireylerin eğitim imkânlarına ulaşamamaları ve eğitimlerini tamamlama olanaklarından yoksun kalmaları toplumdaki sorunların bir kartopu gibi büyüyerek artmasına yol açmaktadır. Özellikle dünyadaki gelişmiş ülkelere baktığımızda ülkelerin eğitim düzeyi ile gelişmişlikleri arasında doğru bir orantı bulunmaktadır.

Türkiye’de 4+4+4 sistemi ile zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla toplumun alt gelir grubundaki aileler öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını karşılamakta ciddi

güçlükler yaşamaktadırlar. Yoksul aileler çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını ve kendi ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarından, eğitim çağındaki çocukları okuldan alıp çalıştırmak zorunda kalmaktadırlar. Bu da ülkemiz için büyük bir sorun oluşturmaktadır.

Muratpaşa Sosyal Yardımlaşma Vakfı Türkiye ve dünya genelinde uygulanan eğitim yardımlarından farklı olarak şartlı eğitim yardımı yanında, eğitim öğretim yılı başlarında öğrencilerin ihtiyaçlarının bir kısmını ayni, bir kısmını ise nakdi olarak karşılamaktadır. Bu yardımlar kırtasiye ihtiyaçları, okul formaları, çanta, ayakkabı ve okulu evinden uzakta olan öğrenciler için öğrenci taşıma yardımlarıdır.

Bu çalışmada Muratpaşa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın yaptığı eğitim yardımlarının ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri ve ailelerine etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri

Bu çalışmanın amacı dünyada sosyal yardımların durumu, Türkiye'de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının (SYDV) yapısı, görevleri ve çalışmaları genelinde bilgi vermek, Muratpaşa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın yapmış olduğu eğitim yardımlarının, fayda sahibi aileler ve öğrencileri üzerindeki etkilerini araştırmaktır.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıda yer alan şu sorulara yanıt aranmıştır.

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sağlanan eğitim yardımlarının, yardım alan ailelere göre ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerinin okula devamsızlıkları üzerindeki etkisi nasıldır?
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan eğitim yardımlarının, yardım alan ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerinin aileleri üzerindeki etkileri nelerdir?
- Eğitim yardımları amacına uygun kullanılmakta mıdır?

- Eğitim yardımlarının anneye verilmesi ev hanımı annelerin hanedeki sosyal konumunu nasıl etkilemektedir?
- Yardımların etkinliği ve izlenebilirlikleri açısından değerlendirmeler nelerdir?
- Muratpaşa SYDV'nin eğitim yardımları yeterli midir?
- Fayda sahibi vatandaşlar daha farklı hangi eğitim yardımlarına ihtiyaç duymaktadır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bu çalışma eğitim yardımlarının gerekliliği ve yeterliliği konularında farklı bakış açıları sunması, eğitim yardımlarının yardımlardan faydalanan ailelerin yaşamları üzerinde meydana getirdiği ve getirebileceği değişiklikleri ortaya koyması bakımından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıtları)

Görüşmeye katılan öğrenci velilerinin sorulara doğru ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmadan elde edilen veriler Muratpaşa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan eğitim yardımı alan ailelerle sınırlıdır.

Çalışmada elde edilen veriler, kullanıcı tarafından geliştirilen 27 maddelik görüşme formuyla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Eğitim Yardımı: Yoksul ve muhtaç ailelerin ilk ve ortaöğretime devam eden öğrencileri için verilen yardımların tümü.

Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY): Yoksul ve muhtaç ailelerin ilk ve ortaöğretime devam eden çocukları için her yıl eğitim öğretim dönemi boyunca iki ayda bir defa olmak üzere annelere verilen nakit yardım.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı: 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşmayı Teşvik Kanunu kapsamında 1986 yılında her il ve ilçede kurulan ve ekonomik açıdan güçsüz ve muhtaç ailelere yardım vermekle görevli yardım kurumu.

Fon Kurulu: Aile ve Sosyal Politikalar bünyesinde oluşturulan ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının işleyişi ve finansmanı ile ilgili tüm kararların alındığı kurul.

Mütevelli Heyeti: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları karar organı.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Dünyada Eğitim Yardımları Uygulamaları

Sosyal refahı arttırmak ve kişileri yoksulluktan korumak için uygulanan yöntemlere, kullanılan araçlara ve politikaların tümüne sosyal politika denmektedir (de Janvry, 2006 s.6). Sosyal politika uygulamaları ile değişik programlar ve değişik politik açılımlar kullanılarak genel anlamda iki ana hedefe ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bunlardan birincisi, ülkelerin milli gelirlerinin artırılması, ikincisi ise elde edilen bu gelirin toplumun her kesimine eşit dağıtılarak sosyal refahın yükseltilebilmesi şeklinde sıralanabilir. Ayrıca özellikle toplumun en alt gelir grubunu oluşturan yoksul kesimin eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ile en alt gelir grubundaki insanların da nitelikli işgücüne dâhil edilmelerine destek olunması amaçlanmaktadır.

Sosyal politika uygulamaları kapsamında değişik miktarlarda mikro krediler ile toprak reformlarını ve yaygın eğitim-sağlık hizmetlerini hayata geçirerek, elektrik, su şebekeleri gibi altyapı çalışmalarını yaygınlaştırarak; uygun vergilendirme politikaları uygulayarak ve adil rekabet ortamı meydana getirerek ülkelerin gelirleri arttırılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan, sosyal yardım programları aracılığıyla elde edilen bu gelirler gerek sosyal yardım, gerek hizmet, gerekse de iş olanakları olarak toplumun her kesimine eşit dağıtılmaya çalışılmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar dünya üzerinde uygulanmakta olan değişik sosyal yardım uygulamalarının şu ana kadar sosyal refahın yükseltilmesi konusunda başarısız olduğu, yoksul kişilerin sayısını, özellikle de günlük 1 ABD Dolarının altında yaşamak zorunda kalan kronik yoksulların sayısını azaltabilmek için dahi çok yetersiz kaldığı görülmüştür. Yapılan araştırmada dünyadaki aşırı yoksul oranının 20 yıl içerisinde %40'lardan %21'lere gerilediği ifade edilmektedir. Ancak aşırı yoksul kişilerin oranının azalması dünyanın tamamında homojen bir azalma olmayıp, asıl olarak Güney ve Doğu Asya'daki, özellikle de Çin'deki aşırı yoksul kişilerin azalmasından kaynaklanmaktadır. Dünyanın bütününe bakıldığında, aşırı yoksul kişilerin sayısı değişmemiş, özellikle Doğu Avrupa, Latin Amerika ve Orta Asya'da ise artmıştır. Ancak yoksulluk sınırı 2

ABD Dolarına yükseltildiğinde yoksul kişilerin sayısının dünya çapında artış gösterdiği ortaya çıkmaktadır(Chen ve Ravallion, 2004).

UNICEF'in (2000) yapmış olduğu çalışmalarda da dünyadaki yoksul nüfusun yarısının çocuklardan oluştuğu, dünyada 18 yaşın altında en az 600 milyon çocuğun günde 1 ABD Dolarının altında yaşamak zorunda olduğu ve bu çocukların yaklaşık olarak %40'nın gelişmekte olan ülkelerde yaşadığı belirtilmiştir.

Bu rakamlara bakıldığında dünyanın bazı ülkelerinde yoksullukla mücadele konusunda uygulanmakta olan sosyal politika araçlarının belli bir başarıya ulaştığı ancak, dünyanın tümü düşünüldüğünde bu çabaların yetersiz kaldığı açıkça görülmektedir. Bunun yanında, Çin dışındaki bazı ülkelerde aşırı yoksul sayısının artmamış olması en azından kronik yoksulluk konusunda bir aşama kaydedildiğine dair belirgin bir işarettir. Öte yandan, bu ülkelerin dışında kalan ülkelerde aşırı yoksul sayısının yükselmesi ve özellikle 2 ABD Doları'nın altında yaşamak zorunda kalan kişilerde dünya çapında bir artışın yaşanması kronik yoksulluğu ortadan kaldırmak için gösterilmiş olan çabalara da ket vurmaktadır. Aşırı yoksul nüfusunun artmadığı, yani kronik yoksulluğun bir dereceye kadar yok edildiği ülkelerde özellikle bazı sosyal politika araçlarından yararlanılmıştır.

Kronik yoksulluk temel olarak 3 ana sosyal politika aracının etkin bir şekilde kullanımıyla azaltılmıştır (de Janvry ve Sadoulet, 2004).

Yoksullara kaynak aktararak toplumun her kesiminin eğitim hizmetlerinden faydalanmasını kolaylaştırmak olarak adlandırılan birinci araç ise toprak reformuyla toplum içerisindeki herkese doğal kaynakların eşit bir şekilde dağıtılmış olması, finansal kaynaklara eşit ulaşım, yoksul girişimcilere kaynak aktarımı ve yoksullar arasındaki sosyal kaynakları yeniden yapılandırmak gibi uygulamalar ekonomik anlamda alt gelir grubunda bulunan kişilerin de eğitim gibi temel bir hizmetten daha iyi şartlarda faydalanmasını sağlamış ve hem maddi hem de manevi gelişimlerine katkıda bulunmuştur. Eğitim hizmetlerinden faydalanmanın kolaylaştırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması hem aileleri hem de çocuklarının gelecekte yoksulluktan kurtulmalarına olanak sağlayabilmektedir.

İkinci araç yoksulların sahip oldukları kaynakları daha verimli bir şekilde kullanabilmeleri için özel fırsatlar oluşturmak, hızla değişmekte ve gelişmekte olan endüstriyel ve teknolojik yenilikler karşısında ister vasıflı, isterse de vasıfsız olsun

özellikle küçük çaptaki yoksul üreticilerin veya çiftçilerin uygun üretim araçlarına ve donanımına sahip olabilmeleri, bunun yanında değişik pazarlara girebilmeleri, maliyet rekabetine ayak uydurabilmeleri ve tesislerine yatırım yapabilmeleri için farklı uygulamaları hayata geçirmek kronik yoksulluğun oluşmasını engelleyen önemli unsurlardandır. Bu uygulamalardan bazıları, bu kesime dâhil olan üreticilere özel finansal destekler vermek, fiyatlar ve mallar için özel sigortalar düzenlemek, üretilen ürünler için özel anlaşmalar yapmak ve sendikalar kurmak şeklinde sıralanabilir.

Üçüncü araç olan sosyal koruma programları ise bütün yoksullara objektif kriterlerle ulaşabilen ve geleceğe yönelik olarak insani sermayeye katkıda bulunan sosyal yardımların ve sosyal hizmet programlarının yaygın bir şekilde kullanılması bu programların ana hedefini oluşturmaktadır. Bu tür programlara en iyi örnekler, özellikle Latin Amerika ülkelerinde yaygın ve etkin bir şekilde uygulanmakta olan yoksullara ulaşmada etkili, büyük çapta nakit transferleri ya da şartlı nakit transferi programlarıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, sosyal politika uygulamalarında özellikle de kronik yoksulluğu azaltmaya yönelik başarılı sosyal politika uygulamalarında yoksullara yönelik özel kredi olanaklarının sağlanması ya da toprak reformu gibi araçların yanında, sosyal yardımlar ve özellikle ŞNT yardımları da önemli ve etkin bir şekilde kullanılan sosyal politika araçlarının en önemlilerindedir.

Bir sosyal politika aracı olarak sosyal yardımlar incelendiğinde, özellikle son yıllarda dünya çapında geleneksel yardım programları yerine ŞNT yardımlarının daha sık ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Rawlings ve Gloria, 2005). Bu durum, şartlı nakit yardımlarının özellikle yoksul kişilerin insani sermayelerine yatırım yapmasına olanak tanınması ile uzun vadede yoksulluğun kuşaklararası geçişini engellemeye yönelik bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır. ŞNT yardım programları, kısa vadede nakdi yardımlar aracılığıyla kişilerin gelirlerini doğrudan yükseltmeyi amaçlamasıyla geleneksel sosyal yardım programlarına çok benzemektedir. Ancak yoksul grupların temel sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşımını kolaylaştırması ile diğer yardım programlarına kıyasla farklı bir yaklaşıma sahip olmaktadır. Şartlı yardım programları ile ilk etapta yoksul gruplara etkin ve yaygın bir şekilde para yardımının

gerçekleşmesi sağlanmakta; ikinci etapta ise bu para aktarımı için belli şartlar konularak yoksul kişilerin temel hizmetlere ulaşması teşvik edilmekte ve kolaylaştırılmaktadır. Bu özelliği ile şartlı yardımları ve şartlı nakit yardımları yoksulluğu azaltmak üzere birçok ülke tarafından farklı şekillerde kullanılmakta olan etkin bir sosyal politika aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal yardım programlarında şartlılık ilkesi özellikle son yıllarda dünya çapında hızla yaygınlaşmaya başlamış ve birçok değişik ülkede değişik şekillerde uygulamaya konmuştur. Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde sosyal refahı artırma kapsamında yapılan sosyal yardım programlarına iş arama ya da istihdam edilme gibi şartlar eklenmiştir. Bunun yanında, Brezilya, Şili, Meksika, Kolombiya, Ekvator, Jamaika ve Güney Afrika gibi orta gelirli ülkelerde de benzer şartlı yardım programları uygulanmaktadır. Bu ülkelerde ŞNT uygulamaları genelde ilk olarak kırsal kesimde yaşayan çocuk sahibi yoksul ailelere ulaşmak amacıyla başlamış ancak daha sonra hedef kitlenin yapısı değiştirilerek kentteki yoksullar, yerinden edilmiş kişiler ya da özürlü kişiler gibi değişik gruplara hitap edecek şekilde genişletilmiştir. Bu ülkelerde uygulanmakta olan şartlı yardım programlarının kapsamı da aynı şekilde proje destekleri, ortaöğretime devam, yetişkin eğitimleri ve psiko-sosyal destek programları gibi birçok değişik uygulamalarla genişletilmiştir. Bu ülkelerin dışında, Bangladeş, Burkina Faso, Kamboçya, Kenya, Honduras ve Pakistan gibi az gelişmiş ülkelerde de genelde daha küçük ölçekte olmak üzere şartlı yardım programları uygulanmaya çalışılmaktadır (Rawlings ve Bénédicté, 2006).

ŞNT yardım programları uygulamalarında kullanılan yeni yöntemler sayesinde aynı zamanda devletlerin sosyal politikalarının farklılaştırılmasına da katkıda bulunulmuştur.

ŞNT ile birlikte birçok ülkede uygulamaya konulan yeni yöntemlerle sadece sosyal politika anlayışına yeni bir bakış açısı değil, aynı zamanda sosyal yardımların pratikteki uygulamalarına da farklı bakış açıları sağlanmıştır.

Yeni hedefleme teknikleri, şartların takip edilmesi, faydalanıcılara katılım esasının getirilmesi ve yapılan yardımların etkilerinin değerlendirilmesi gibi uygulama farklılıkları diğer birçok sosyal politika uygulamalarının yönetim anlayışına da etki etmiştir. Dolayısıyla bu yönüyle de ŞNT, dünyada uygulandığı birçok ülkede sadece

yoksulluğu azaltmada etkin bir araç olarak kullanılmamış, aynı zamanda diğer sosyal politika uygulamalarına da öncülük etmiştir (Rawlings ve Bénédicte, 2006).

Bütün bunların yanında, son yıllarda yoksulluğu azaltma, sosyal ve ekonomik gelişmede özellikle ŞNT gibi sosyal koruma ağı programlarının önemi özellikle gelişmiş ülkelerde de gittikçe artmaktadır. Bu tür yardım programları gelişmiş ülkelerde özellikle sosyal refahın yaygınlaştırılması amacıyla istihdamı genişletmek için kullanılmaktadır. Ancak bu programların geliştirmekte olan ülkelerdeki maliyetleri, verimliliği ve etkileri konusunda literatürde çok az bulgu bulunmaktadır (Coady, Grosh ve Hoddinott, 2004).

2.2 Şartlı Nakit Transferi

2.2.1 Şartlı Nakit Transferinin Özellikleri

Yoksulluğu azaltmada en temel parametrelerden birisi olan ekonomik büyüme yoksullukla savaşta tek başına sosyal refahın genele yayılmasında yeterli olmamaktadır. Ülkelerin gelir dağılımı ile yoksulluk arasında ve yoksulluğun önlenebilirliği arasında doğrudan bir ilişki bulunmasına rağmen, gelir dağılımının adaletsiz olduğu ülkelerde istikrarlı bir ekonomik büyüme dahi olsa toplumun yoksul kesimlerinin bu büyümeye karşı esnekliği çok daha düşük olmaktadır. Yoksulluğa karşı kalıcı çözümler ancak adil bir gelir dağılımının ekonomik büyüme ile desteklenmesi sonucu gerçekleştirilebilmektedir. Ancak bu durumda kronik yoksullara yönelik kaynak aktarımı gerçekleştirilememekte ve toplumun her kesiminin ekonomik büyümeden faydalanabilmesi sağlanmaktadır. Toplumun en alt gelir grubunda bulunan insanların eğitim düzeyi düşük olduğundan, ekonomik büyümeden yeterli pay almalarına imkân bulunmamaktadır. ŞNT gibi yardım programları aracılığıyla da yoksul gruplar sadece ekonomik anlamda değil, temel eğitim ve sağlık hizmetleri alanında da desteklenerek ekonomik güçlükler içerisinde olan çocukların üretken birer birey haline gelmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Böylelikle kişilere kendi ayaklarının üzerinde durma kabiliyeti kazandırılarak kuşaklararası kronik yoksulluğun önüne geçilmeye çalışılmakta ve gelir dağılımı adilane bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlanmaktadır.

Özellikle gelir dağılımının adaletsiz olduğu ülkelerde toplumun yoksul kesimleri, özellikle de kırsal kesimde yoksulluk içinde ya da yoksulluk sınırının biraz üzerinde yaşamak zorunda olan aileler birçok ekonomik şoklara maruz kalmakta ve bu şoklar sonrasında en kalıcı hasarlar çocuklar üzerinde yaşanmaktadır. Sağlık problemleri ya da doğal afetler gibi şoklar karşısında aile ekonomisine ek yükler gelmekte, bunun da ötesinde iş gücü kaybı yaşanarak gelirler azalmaktadır. Bu şoklar karşısında aileler; yatırımlarını harcama, tanıdık kişilerden borç isteme ya da mümkünse kredi alma gibi bir dizi çözüm yolları aramakta, ancak ekonomik güçleri ve dayanıklılıkları bu çözüm önerilerinin hangisini seçeceklerinde belirleyici rol oynamaktadır. Yoksul olan ailelerin yaşanan iş gücü kaybı ve gelir kaybını yerine koymak için başvurdukları en geçerli çözüm ise genelde çocukları okuldan alarak çalışmaya başlatmaktır. Yaşanılan çevrede bulunan iş imkânlarına göre iş piyasasına katılan çocuklar genelde kaçak işlerle ağır şartlar altında iş piyasasına girmekte ve ilerlemeye imkân vermeyen vasıfsız işlerde çalıştırılmaktadırlar. Bunun dışında, yoksul ailelerin çocukları çalışmak için okulu bırakmak zorunda kalmakta ve ileriki yaşamda çok önemli olan temel eğitimden yoksun kalmaktadırlar. Çocuklar geçici olarak bile okulu bıraksalar da, bu durum onların ileriki yaşamlarında yoksulluktan kurtulmak için edinecekleri bilgi birikiminin ve becerilerin büyük oranda eksik kalmasına sebep olmaktadır (de Janvry ve Sadoulet, 2005).

ŞNT yardımlarının en temel bileşeni çocukların temel eğitim ve sağlık gereksinimlerine yatırım yapan şartlılık ilkesidir. Bu temel bileşene göre, ŞNT yardım programlarında aileler ancak belli gereklilikleri yerine getirdiklerinde yardımları almaya hak kazanırlar. Şartlılık ilkesinin dayandırıldığı temel dayanak ise yoksul ailelerin verilen yardım karşılığında olumlu davranış kazanmalarını sağlamak ve çocuklarının her türlü ekonomik şoklar karşısında eğitimlerine devam etmelerini güvence altına almaktır. Global ekonomi çerçevesinde dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan ekonomik krizler ve şokların diğer birçok ülke için de tehdit oluşturması ve domino etkisi yaratması özellikle yoksul gruplara yönelik kalıcı koruma programlarının içerik değiştirmesine ve artık sosyal yardımların da sürekli hale getirilerek koruma şemsiyesi oluşturulmasına sebep olmuştur. Ana hedefi, daha adilane bir gelir dağılımı ve yoksul insanların ekonomik şoklar karşısında stratejiler

geliştirecek yeterliliğe kavuşması olan şartlı nakit yardımları da bu programlardan biri olarak karşımıza çıkmakta ve şartlılık ilkesi ile sosyal yardımdan daha çok, sosyal koruma ağı şeklinde bir rol üstlenmektedir. Şartlılık ilkesi ile yoksul ailelerin çocuklarına yatırım yapması ve bu yatırımın kalıcı olması sağlanmaktadır. Okul masraflarını ve çocukların çalıştıklarında aileye yapacakları katkıyı da karşılayabilecek kadar belirlenen yardım miktarları ile çocukların temel hizmetlerden faydalandırılmaları sağlanmakta ve nitelikli birer birey olarak ülke ekonomisine katkıda bulunmaları teşvik edilmektedir. Ailelerin şartlılık ilkesini yerine getirip getirmediği kontrol edilmekte ve şartlar yerine getirilmediğinde verilen yardım parası kesilerek ailelerde olumlu bir davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışılmaktadır. ŞNT'deki şartlılık ilkesi eğitime devam etme ve sınıf tekrarı yapmamaktır. Eğitime devam şartındaki ana amaç yoksul ailelerin çocuklarını %80-%85 devamlılıkla okula göndermelerini sağlamaktır (Rawlings ve Bénédicte, 2006). Bu amacı gerçekleştirebilmek için ailelere öğrenci başına yardımlar yapılmakta ve bu yardımlar çocukların okul devamlılığı şartına bağlanmaktadır. Çocukların okula istenen sıklıkta gidip gitmediği yereldeki uygulayıcılar ve okullar tarafından kontrol edilmekte ve yardımlar ailelere şartları yerine getirdikçe yapılmaktadır. Uygulanmaya başlanan e-okul sistemiyle devamsızlıklar otomatik olarak sistemden takip edilebilmektedir. Son yıllarda verilen yardımların miktarları okula gidiş-gelişlerde ve kırtasiye malzemeleri alımı sırasında harcanan paraları karşılamak ve yaşanan ekonomik şoklar karşısında çocukların çalışmak zorunda bırakılmamalarını sağlayabilmek için karşıt maliyetleri de içerecek şekilde hesaplanmaktadır. Ailelerin çocuklarını okula göndermelerini daha etkin ve kalıcı bir şekilde gerçekleştirebilmek ve özellikle yoksul kesimlerde sıkça rastlanan kız çocukların okul terklerini engelleyebilmek amacıyla ŞNT kapsamında yapılan ödemeler çocukların devam ettikleri sınıfa ya da cinsiyetine göre de değişiklik göstermektedir. Bu kapsamda ailelere ödenen paralar genelde okula devam eden kız çocukları ve ortaöğretim öğrencileri için daha fazla miktarlarda olmaktadır.

Kolombiya ve Meksika'daki uygulamalarda buna benzer şekilde kız çocuklarının okula devamlılığını arttırabilmek amacıyla okula devam eden kızlara, özellikle de ortaöğretime devam eden kız çocuklarına ödenen yardım miktarları daha fazladır

(Rawlings ve Bénédicte, 2006). Bu yardım, okul terklerinin sık yaşandığı yoksul gruplar üzerinde daha büyük bir uyarıcı görevi üstlenmektedir.

ŞNT yardım programlarının bir diğer alt bileşeni ise katılımcılıktır. ŞNT yardımını alan kişiler bu yardım programının işleyişinin bir parçası haline getirilerek katılımcı olmaları sağlanmaktadır. Bu tür yardım programları kapsamında para almayı hak eden kişilerin şartları yerine getirip getirmediği yerelde çalışanlar tarafından kontrol edilmekte ve faydalanıcılar şartları yerine getirmediğinde kendilerinden bir takım işlemleri yapmaları istenmektedir. Böylelikle yardımı alan kişiler yardım programının işleyişinde pay sahibi olmakta ve uygulamaya devam eden kız çocukları ve ortaöğretim öğrencileri için daha fazla miktarlarda olmaktadır.

2.2.2 Hedef Kitle ve Dünyadaki Örnekleri

Şartlı Nakit Transferi uygulamaları genelde toplumların en yoksul kesimlerini hedeflemekte ve bu kişilerin temel hizmetlerden kesintisiz bir şekilde faydalandırılmalarını amaçlamaktadır. Hedeflenen gruplar, kişiler ya da hane halkları uygulamanın yapıldığı ülkenin sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal politika anlamında ihtiyaçlarına göre farklılık göstermekle birlikte, ŞNT’de hedef kitle genelde temel eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanamayan ya da aşırı yoksulluktan kurtulabilmek için çocuklarını çalıştırmak zorunda kalan ailelerden oluşmaktadır. Aile gelirini arttırabilmek amacıyla çocuklarını çalıştıran gruba dâhil olan bu hane halkları çoğunlukla kendilerini ve çocuklarını temel eğitim hizmetlerinden yeterince faydalandıramamakta ve bu özellikteki gruplarda yoksulluk bir sonraki kuşaklara miras olarak kalmaktadır.

Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan yoksulluktan en fazla etkilenenler her zaman çocuklar olmaktadır. Yoksul ailelerin çocukları karşılaşılan ekonomik şoklarla birlikte okuldan alınarak eğitimden yoksun bırakılmakta ya da gerekli sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamamaktadırlar. ŞNT yardım programlarında toplumun ekonomik şoklara karşı en savunmasız kesimleri seçilerek temel hizmetlerden yararlandırılmayan çocukların insani sermayelerine yatırım yapılmaya çalışılmakta ve ailelerin yoksulluktan kurtulabilmek için stratejiler geliştirecek yeterliliğe sahip olmaları sağlanmaktadır. Böylelikle toplumun en yoksul kesiminde

bulunan çocuklar gerekli eğitimi alarak iş piyasasına nitelikli birer eleman olarak katılabilecek becerilere sahip olabilmekte ve topluma faydalı birer birey haline gelmektedirler. Yukarıda da bahsedildiği gibi, ŞNT yardım programlarında toplumun en yoksul kesimleri seçilmekte ve belli miktarlarda yardımlar yapılmaktadır. Ancak ŞNT’ de ana amaç ailelere çocuklarını temel eğitim hizmetlerinden yararlandırma karşılığında belli miktarda yardım yapmak olmasından ötürü, kimi uygulamalarda asıl hedeflenen kişiler ailede çocuğa yatırım yapma konusunda daha özverili olduğu varsayılan anneler de olabilmektedir. Bu tür uygulamalarda yardım başvurusunu kim yaparsa yapsın paralar annelere ödenmekte, böylelikle hedef kitle tamamen annelerden oluşmaktadır. Yoksul ülkelerde genelde toplumun en dezavantajlı grupları arasında yer alan kadınların aile içerisindeki sosyo-ekonomik statüleri de bu hedefleme mekanizması ile güçlendirilmekte ve ŞNT yardım programı amacının dışında bir görev üstlenerek bir sosyal koruma programı şeklinde işlemektedir.

ŞNT’de hedef kitlenin yapısı genel anlamda nüfusun en yoksul kesimi ya da bu kesimdeki annelerden ve çocuklardan oluşsa da, hedef kitleye dâhil olan kişiler uygulamanın gerçekleştirildiği ülkenin sosyo-ekonomik yapısına, bu yapının zaman içerisindeki değişimine ve uygulanmakta olan programın başarısına göre de farklılıklar göstermektedir. Mesela, Brezilya’daki ŞNT uygulaması ilk olarak 1996 yılında tehlikeli koşullar altında çalışmak zorunda bırakılmış çocuk işçilerin bu durumunu ortadan kaldırmayı hedefleyen bir yapıda kurulmuş, dolayısıyla hedef kitleye sadece 7–15 yaşları arasında tehlikeli işlerde çalışmak zorunda bırakılan çocuklar seçilmiştir. Ancak daha sonra, programın başarısı fark edilerek şartlı yardımların hitap ettiği kesim genişletilmiş ve ilköğretim çağına gelmiş çocuklarını okula gönderemeyen aşırı yoksul ailelerin hedeflendiği yeni bir yardım programı 2001 yılında hayata geçirilmiştir (Soares ve ark. 2007).

Farklı hedef gruplarının seçildiği şartlı yardım uygulamalarına diğer bir örneğe gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan programlardır. Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde de şartlı yardım uygulamaları yürütülmektedir. Ancak bu gibi ülkelerde yardım programlarının ana amacı kronik yoksulluğu ortadan kaldırmak amacıyla nüfusun en yoksul kesimine yönelik yardım yapmak değil, istihdama katılan kişi sayısını arttırarak sosyal refahı genişletmektir. Bu yüzden, bu gibi ülkelerdeki uygulamalarda seçilen hedef kitle sosyo-ekonomik anlamda nüfusun en

alt kesimine dâhil olan ya da kronik yoksulluk içerisinde olan kişi ya da gruplardan oluşmamaktadır. Bunun tersine, hedef kitle çalışabilecek durumda, ancak iş piyasasına katılamamış ve görece olarak sosyo-ekonomik anlamda toplumun alt seviyelerinde bulunan kişi ya da gruplardan oluşmaktadır.

Hedef kitleye ulaşabilmek için kullanılan yöntemlerin, araç ve gereçlerin bütününe“Hedefleme Mekanizması” denilmektedir. Her sosyal yardım uygulamasında olduğu gibi, ŞNT yardım programlarının kurgulanışında da ana amaç sınırlı bir bütçeyle mümkün olabilen en geniş kitleye olabildiğince nesnel, hızlı ve doğru bir şekilde ulaşabilmektir. Bu tür programlarda hedeflenen kitleye bu kriterlerde ulaşabilmek için ihtiyaca göre değişik şekillerde hedefleme mekanizmaları kullanılmaktadır. Hedefleme mekanizmaları bu tür programlarda kullanılan bütçenin öncelikle yoksul gruplara aktarıldığını ve hiçbir yoksul grubun programın dışında kalmadığını güvence altına almakta ve yardım uygulaması için ayrılmış olan paranın çok daha verimli kullanılmasına yardımcı olmaktadır. Herhangi bir sosyal politika uygulamasında limitli kaynağın daha verimli kullanılması politik ve mali desteğin devam etmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Verimsiz kullanılan kaynak sonucunda paranın daha değişik alanlara aktarılması gerektiği fikri kabul görmekte ve yardım uygulaması politik desteğini hızla kaybetmektedir. Ancak kaynağın daha verimli kullanıldığı uygulamalarda ise her kesimden verilen politik destek artmakta ve uygulama daha uzun süreler boyunca, daha da geniş kitlelere hitap ederek tutarlı bir şekilde devam ettirilebilmektedir.

Kullanılan hedefleme mekanizmalarının yapısı yardım programının kurgulanışına, hedeflenen grubun büyüklüğüne ve özelliklerine göre farklılık göstermekle beraber dünyada hedef kitleye ulaşmak amacıyla kullanılmakta olan belli başlı bazı hedefleme sistemi yaklaşımları vardır. Bu hedefleme sistemi yaklaşımlarından biri hane halklarının ya da hanedeki bireylerin incelenmesini temel alan yaklaşım, bir diğeri daha geniş bir kapsama sahip kategorik yaklaşım; yani belli bir grup ya da grupların veya belli coğrafi bölgelerin incelenmesini temel alan yaklaşım, bir diğeri ise kişiye özel yaklaşım olarak sıralanmaktadır. Bunun yanında, bütün bu değişik yaklaşımların özelliklerini tek bir yaklaşımda kullanan hedefleme mekanizması yaklaşımları da kullanılmakta ve bunlar da karma hedefleme mekanizması yaklaşımları şeklinde adlandırılmaktadır.

Dünyada uygulanmakta olan ŞNT programlarının yaklaşık olarak üçte ikisinde coğrafi temelli hedefleme mekanizması yaklaşımı kullanılmakta bunun üçte ikisinde ise coğrafi hedefleme aynı anda hane halkı yaklaşımı Temsili Ortalamalar Değerlendirmesi(TOD) hesaplama yöntemi ile kullanılmakta, diğer çoğu ülkede ise birçok tekniğin kullanıldığı karma yaklaşımlar kullanılmaktadır. Çoğu programda muhtaç olan kişilere ait verilerin güvenilirliğini sağlayabilmek amacıyla toplum temelli ya da veri doğrulamasının bilgi kaynakları kullanılarak yapıldığı hedefleme mekanizması araçları kullanılmaktadır. Ancak, güvenilir kamusal altyapı veri ağının oluşturulduğu ve büyük çaptaki ŞNT programlarının uygulandığı ülkelerde ŞNT genelde hane halkı temelli hedefleme mekanizması yaklaşımı üzerine kurulmuştur.

Bu tarz programların hedefleme mekanizmaları yalnızca tek bir yardım uygulaması için değil, aynı anda birçok yardım ve destekleme programları için de altyapı teşkil etmiştir. Mesela, Şili’de uygulanmakta olan programın hedefleme mekanizması şartlı yardımların dışında aynı zamanda su yardımları, barınma yardımları, burslar ve daha birçok yardım programları için de kullanılmaktadır. Hane halkı temelli hedefleme mekanizması yaklaşımlarında hedef kitlenin belirlenmesi ve yardım programlarının kurgulanması genelde dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalardan ilki verilerin toplanması aşaması, ikincisi bu verilerin veri tabanına girilmesi, veri tabanının oluşturulması ve başvuruların alınması aşaması, üçüncüsü yardımdan faydalanacak kişilerin özelliklerinin belirlenmesi aşaması, sonuncusu ve dördüncüsü ise hak sahibi kişilerin listelerinin oluşturularak bu kişilerin hangi yardımlardan ne kapsamda faydalanacaklarının belirlenmesi aşamasıdır. Bu aşamaların her biri birbirleriyle ilintili bir şekilde oluşturulmakla beraber yapılış sıraları ve detaydaki işlem süreçleri açısından birbirlerinden farklıdırlar. İlk aşama olan verilerin toplanması aşamasında hedef kitleye ait daha kapsamlı bilgilere ulaşabilmek için ülke çapında farklı özelliklerdeki hane halklarına ait kişi sayısı, hanede yaşayan kişilerin eğitim düzeyleri ya da ikamet edilen yerin veya bölgenin sosyo-ekonomik özellikleri gibi bir takım tanımlayıcı veriler toplanmaktadır. Sonraki bütün aşamalarda da ilk aşamada toplanan veriler temel alınarak işlemler ve hesaplamalar gerçekleştirildiği için veri toplama aşaması yardım programının daha verimli ve etkili kurgulanabilmesi için yürütülen en önemli süreçtir.

Veri toplama aşamasının daha güvenilir ve daha etkin olabilmesi için aşamanın kurgulanmasında bazı temel kıstaslar esas alınmaktadır. Toplanan verilerin açık ve net olması, verilerin zaman içerisindeki değişikliklere-güncellemelere uygun olması, yardımdan faydalanabilecek şartları taşıyan herkesi kapsamı, uygulama maliyetlerinin düşük tutulması ve veri toplama süreçlerinin uygulamanın yapıldığı ülkenin bürokratik altyapısına uyumlu olması bu şartlardan bazılarıdır. Veri toplamak için kullanılan yöntemler ülkelerin özelliklerine göre uygulanış şekilleri itibarıyla farklılık göstermekte ve bu farklılıklar toplanan verilerin güvenilirliğini ve etkinliğini doğrudan etkilemektedir. Özellikle yoksulların homojen bir dağılım gösterdiği ve yalnızca belirli bölgelerde yaşadığı; aynı zamanda kronik yoksul sayısının da yüksek olduğu Kolombiya, Brezilya ve Şili gibi gelişmekte olan ülkelerde veri toplama aşaması başvuru esaslı değil, yoksul gruplar üzerinde hane halkı temelinde yapılan anket çalışmaları ile yürütülmektedir. Bu uygulamanın en büyük avantajı veriler başvuru esasına göre toplanmadığından ötürü yardıma muhtaç olmayan kişilerin başvurularının veri tabanına girilmemesidir. Bunun yanında, veriler yerinde toplandığı için hedef kitleye yönelik bilgilendirme çalışmalarının ya da kampanyalarının yapılmasına da gerek duyulmamaktadır.

Dolayısıyla bu unsurlar uygulamanın veri toplama aşamasındaki maliyetini diğer uygulamalara kıyasla düşürmekte ve yardımın hedef kitlenin bütününe ulaşmasını kolaylaştırmaktadır.

Kronik yoksul sayısının çok fazla olmadığı ve de yoksul kişilerin heterojen bir şekilde dağılım gösterdiği ya da yardım programı ile ilgili bilgilendirme çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülebildiği durumlarda ise veri toplama aşaması başvuru esaslı olarak gerçekleştirilmektedir. Özellikle Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde; bunun yanında Brezilya, Meksika ve Kolombiya gibi gelişmekte olan ülkelerin bazı bölgelerinde uygulanmakta olan bu veri toplama yönteminin en büyük avantajı yardım programına istenildiği zaman isteyen herkesin başvurma hakkının olmasıdır. Böylelikle veriler en düşük maliyetle güncellenmekte ve yardım başvuruları daha demokratik bir şekilde herkese açık gerçekleştirilmektedir.

Hane halkı ya da birey temelli hedefleme mekanizması yaklaşımlarında muhtaçlık kıstasları belirlenirken ve yardımı almaya hak kazanan kişilerin listeleri oluşturulurken bazı farklı istatistiksel yöntemler kullanılmaktadır. Ancak sadece

resmi kayıtlardan elde edilen verilere dayandırılmış olması açısından doğrulanmış ortalamalar değerlendirmesi hesaplama yöntemi diğer yöntemler arasında hedef kitleye doğru bir şekilde ulaşabilme açısından en etkin hesaplama tekniğidir (Castañeda ve Lindert, 2005).

TOD hesaplama yöntemi kullanılarak kurgulanmış birçok yardım programı farklı ülkelerde farklı şekillerde uygulanmaktadır. Ancak bu yöntem daha çok gelişmekte olan ülkeler tarafından uygulanan yardım programlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi uygulamalara en iyi örnekler; Brezilya, Şili, Meksika, Kosta Rika ve Türkiye gibi ülkelerde yürütülmekte olan ŞNT programları şeklinde gösterilebilir (Castañeda ve Lindert 2005).

Kamboçya'daki ŞNT uygulamasında tüketim harcamaları açısından nüfusun en yoksul %10'luk kesiminin sadece %1'ine ulaşıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında gelişmekte olan Brezilya, Ekvator ve Meksika gibi ülkelerde ise bu oranın %60'lara vardığı görülmüştür (Fiszbein ve Norbert, 2009). Öte yandan, Latin Amerika ve Karayipler'de uygulanmakta olan büyük çaptaki ŞNT programlarının ve farklı kapsamlardaki 40 yardım programının incelendiği çalışmada en yoksul %10'luk kesimde bulunan kişilerin sadece %19'una ulaşılabildiği bulgusuna ulaşılmıştır (Lindert, Skoufias ve Shapiro, 2006). Bu oranların Doğu Avrupa ve Asya ülkelerinde yürütülmekte olan yardım programları ve burslar için %42'lere ulaştığı; OECD ülkelerindeki bütün yardım programları için ise %40 ile %80 arasında olduğu görülmektedir.

En yoksul %10'luk kesime dâhil olan gruba yeteri kadar ulaşamayan; başarısız sayılabilecek hedefleme mekanizmasına sahip ŞNT uygulamalarına bakıldığında problemlili ve yetersiz altyapı çalışmalarının buna sebep olan unsurlar arasında yer aldığı görülmektedir. Ancak bunun dışında, hedef kitlenin sadece küçük bir kısmına ulaşılabilmiş olmasının en önemli sebeplerinden birisinin uygulama kurgusundaki farklılıklar ve bütçe kısıtları olduğu görülmektedir. Mesela Şili'deki programın ana amacı küçük bir kitleyi kapsayarak belirli amaçları gerçekleştirmek iken; Ekvator'daki program ise sosyal politika uygulamalarında daha büyük bir yer tutan ve daha büyük kitlelere ulaşması hedeflenen bir yardım programı şeklinde kurgulanmıştır (Fiszbein ve Norbert, 2009). Dolayısıyla, bir ülkedeki programda

yoksul gruba giren daha fazla kişi yardımlardan yararlandırılırken, uygulama kapsamının farklılığından ötürü bir diğer ülkede ise bu oranın düşük kaldığı görülmektedir.

2.2.3 Türkiye’de Eğitim Yardımları ve Uygulanmakta Olan Şartlı Nakit Yardım Programı

Türkiye’de uygulanmakta olan ŞNT yardım programı 2000 yılının sonlarında ve 2001 yılının başlarında yaşanan ekonomik krizin etkilerini en aza indirmek için Dünya Bankası ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 14 Eylül 2001 tarihinde imzalanan ve 28 Kasım 2001 tarihinde yürürlüğe giren bir anlaşma ile uygulamaya konulmuştur. İmzalanan bu anlaşma kapsamında Dünya Bankası’ndan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’na (SYDTF) 500 milyon ABD Doları kredi ve 134 milyon ABD Doları T.C Hükümeti katkısı olmak üzere toplamda 634 Milyon ABD doları kaynak tahsis edilmiştir. İmzalanan bu anlaşma Dünya Bankası kredisi kaynaklı bir sosyal gelişim projesi olup, Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) şeklinde bir isimle adlandırılmıştır. Kasım 2001 tarihi itibari ile uygulamaya sokulan bu projeyi yürütmek amacıyla SYDTF çatısı altında Sosyal Riski Azaltma Projesi Koordinasyon Birimi adı ile bir koordinasyon birimi kurulmuştur. Kredinin kullanımı, proje kapsamında çeşitli yardım programlarının geliştirilmesi, bu programların uygulanması, izleme-değerlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi ve Dünya Bankası’na programın genel gidişatı ile ilgili gelişmelerin düzenli olarak raporlanması gibi işlemler SYDTF çatısı altında SRAP koordinasyon birimi tarafından yürütülmüştür.

SRAP’ın en temel gayesi, 2000–2001 yılları arasında yaşanan ekonomik krizin en yoksul hane halkları üzerindeki ileriye dönük olumsuz tesirlerini en aza indirmek için çalışmalar yürütmek ve bu hanelerin gerek bu krizlerden dolayı ortaya çıkan ekonomik şoklar gerekse, gelecekte ortaya çıkacak olan şoklara karşı stratejiler geliştirmede kullanacakları yeteneklerine katkıda bulunan yardım programları geliştirmek şeklinde sayılabilir. Bunun için ayrılan kaynağın verimli kullanılabilmesi için proje bölümlere ayrılmıştır. Bu bağlamda SRAP, “Hızlı Yardım Bölümü” ve “Yatırım Bölümü” olmak zere 2 temel bölümden oluşmaktadır. Hızlı yardım

kapsamında SYDTF çatısı altında 1986 yılından bu yana yapılmakta olan sosyal yardım programlarına mali desteklerde bulunulmuştur. Bunun yanında, Yatırım Bölümü kapsamında ise: Türkiye’de yoksullara yönelik olarak programlar yürüten belli başlı devlet kurumlarının kapasitesinin artırılması amacıyla “Kurumsal Gelişim”, Nüfusun en yoksul %6’lık kesimini hedefleyen ve bu kişilerin temel sağlık ve eğitim hizmetlerinden düzenli olarak faydalanmasını amaçlayan şartlı bir yardım programı olan “Şartlı Nakit Transferi Yardım Programı”,Yoksul kişi ve grupların üretime katılımını arttırmak ve bu kişilerin kendi geçimlerini sağlayacak sürekli işlere sahip olmalarını sağlamak ya da mevcut iş becerilerini geliştirmek amacıyla gelir getirici ve istihdam sağlayıcı proje uygulamalarını kapsayan “Yerel Girişimler” şeklinde 3 farklı alt bileşen bulunmaktadır. Yerel girişimler kapsamında bu amaçları gerçekleştirmek üzere uygulanmış olan alt projeler şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Yoksullar için gelir getirici küçük ölçekli projeler,
- Yoksul ve işsiz gençler ile kadınlar için istihdama yönelik mesleki beceri kazandırma eğitimleri,
- Kamu yararına geçici istihdam olanakları,
- Sosyal altyapı ve hizmet projeleri,
- Toplum kalkınması projeleri

Yatırım bölümünün son bileşeni olan “Şartlı Nakit Transferleri” bileşeni kapsamında ise nüfusun en yoksul %6’lık dilimine giren kişilere yönelik şartlı bir yardım programı olarak hayata geçirilmiştir. Amacı kısa vadede ekonomik krizin etkilerini etkin bir şekilde en aza indirmek olan bu program uzun vadede ise eğitim ve sağlık alanında verilen şartlı yardım destekleriyle yoksulluğun kuşaklar arası transferini önlemeyi amaçlamaktadır.

Dünya Bankası’ndan alınan kredi ile yürütülmekte olan bu programlar 31 Mart 2007 tarihine kadar SRAP koordinasyon birimi tarafından yürütülmüş, bu tarihten sonra ise bütün iş ve işlemleri ile birlikte SYDGM’ye devredilmiştir.

Yatırım bileşeni kapsamındaki projeler ve ŞNT yardım uygulaması hâlihazırda SYDGM tarafından yürütülmekte ve finansmanı da SYDTF tarafından karşılanmaktadır (Esenyel, 2009).

2.2.4 Türkiye’deki Şartlı Nakit Transferi’nin Ana Hedefi

Dünya Bankası ile 2001 yılında imzalanan ikraz anlaşması çerçevesinde alınan kredi kapsamında ŞNT yardım programı Türkiye’de 2003 yılının başında 6 SYD Vakfında (Ankara-Keçiören, Çankırı-Merkez, Kahramanmaraş-Göksun, Zonguldak-Ereğli, Gaziantep-Yavuzeli ve Sinop-Durağan) pilot uygulama olarak küçük çapta uygulanmaya başlamış, 2004 yılının ortalarına doğru ise bütün ülkede yaygınlaştırılmıştır. Türkiye’deki ŞNT’nin ana hedefi nüfusun en yoksul %6’lık dilimine giren kişilerin kısa vadede maddi desteklerle gelirlerini arttırmak, uzun vadede ise temel eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşmalarını sağlayarak ekonomik şoklara karşı daha dirençli hale gelmelerine yardımcı olmaktır (SYDGM, 2007). Türkiye’deki ŞNT uygulamasının kurgusu bu hedefler doğrultusunda oluşturulmuş olup, yardım programları ŞNT Eğitim yardımları, ŞNT Sağlık Yardımları ve ŞNT Gebelik Yardımları olmak üzere üç alt yardım bileşenine ayrılmıştır. ŞNT eğitim yardımları, maddi olanaksızlıklardan ötürü 6–17 yaş arasındaki çocuklarını okula gönderemeyen ya da okuldan almak zorunda kalan ailelere çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla yapılan yardımları kapsamaktadır. Yardımların tamamı nakdi olarak anneye, eğer anne vefat etmiş ya da çocukların velayetleri babaya verilmişse yardımlar babaya da yapılabilmektedir. Bu yardımlardaki temel amaç Türkiye’deki nüfusun en yoksul %6’lık kesimine giren ailelerin çocuklarının, özellikle de kız çocuklarının temel eğitime katılmalarını teşvik etmektir (SYGM 2007 Faaliyet Raporu). Bunun yanında ortaöğretime verilen daha yüksek miktarlardaki desteklerle yoksul ailelerin çocuklarının, özellikle de ortaöğretime katılan erkek çocuklarına kıyasla kızlara verilen daha yüksek miktardaki yardımlar aracılığıyla kız çocuklarının ilköğretimden sonra orta ortaöğretime de katılmalarının arttırılması ve okul terklerinin önüne geçerek çocuk işçiliğini azaltmaya katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Eğitim yardımları kapsamında yoksul ailelere çocuklarının okula gidiş-gelişleri ve okulda beslenme için yaptıkları harcamalarına ya da kırtasiye masraflarına yardımcı

olacak nitelikte şartlı ödemeler yapılmakta ve yaşanan ekonomik şoklar karşısında çocuklarını çalıştırmak zorunda kalan ailelerin eline geçmesi muhtemel para miktarları bu yardımlarla karşılanmaya çalışılmaktadır. Şartlar yerine getirildikçe yapılan ödemelerle yoksul ailelerin gelirlerine doğrudan katkıda bulunulmakta ve ebeveynlerin çocuklarının temel eğitimlerini tamamlamaları konusunda olumlu davranış değişikliği geliştirmelerine yardımcı olmaya çalışılmaktadır.

Bu ana hedeflerin yanında, Türkiye'deki ŞNT uygulamasının bir de dolaylı hedefleri bulunmaktadır. ŞNT sisteminde başvuruyu kim yapmış olursa olsun şartlar yerine getirildikçe ödemeler annelerin hesaplarına yatırılmaktadır. Böylelikle Türkiye'de en yoksul %6'lık kesime giren ailelerdeki kadınların en azından ödeme dönemlerinde paralarını almak üzere il ya da ilçe merkezlerine gitmeleri sağlanarak sosyalleşmeleri, verilen para ile de ekonomik güçleri desteklenerek aile içerisindeki statülerinin güçlendirilmesine yönelik dolaylı olarak katkıda bulunulmaya çalışılmaktadır. Ödemelerin annelere yapılması ile ayrıca yardım paralarının aile içerisinde öncelikli olarak çocukların temel ihtiyaçları için harcanması garanti altına alınmaya çalışılmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi yapılan toplam başvuru sayısı açısından, Doğu Anadolu Bölgesi ise başvuran/hak eden oranı açısından Türkiye'de ilk sıralarda bulunmaktadır. Güneydoğu'dan yapılan başvurular Türkiye çapındaki başvuruların %34,1'ini teşkil etmiş ve başvuruların %73,1'i sistemde hak eden olmaya hak kazanmışken, Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise toplam başvuruların %21,8'i yapılmış ve bu başvuruların %75,8'i hak eden olmaya hak kazanmıştır (SYDGM, 2003).

Türkiye çapında en az başvuru sayısına sahip bölge Ege Bölgesi, en düşük başvuran/hak eden oranına sahip bölge ise Marmara Bölgesi'dir. Ege Bölgesi, diğer bölgeler arasında şu ana kadar gerçekleşmiş 123.764 başvuru ile Türkiye'de en az başvuruya ve 44.560 hak eden hane sayısı ile de en az hak eden hane sayısına sahip bölgedir. Güneydoğu'da her 100 başvurudan 73'ü hak sahibi olmuşken, Ege bölgesinde ise başvuran her 100 kişiden yalnızca 35'i hak eden olabilmiştir. Öte yandan, başvuran/hak eden oranına bakıldığında ise hak eden hane sayısı açısından Ege Bölgesi'nden daha yukarıda olmasına rağmen, Marmara bölgesi %30,6'lık bir oranla en düşük başvuran/hak eden oranına sahip bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Başvuran/hak eden oranı açısından Marmara Bölgesi'ni Ege, İç

Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz bölgeleri takip etmektedir (SYDGM, 2003-2009 Faaliyet Raporu).

Tablo 1. Şartlı Eğitim Yardımları (2003 – 2009)

Bölge	Eğitim Toplam Ödeme Miktarı	Yüzde %
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	401.547.962	37,3
Doğu Anadolu Bölgesi	258.804.371	24,2
Akdeniz Bölgesi	115.905.269	10,8
Karadeniz Bölgesi	97.286.396	9
İç Anadolu Bölgesi	95.206.982	8,8
Marmara Bölgesi	61.213.077	5,7
Ege Bölgesi	45.235.096	4,2
Genel Toplam	1.075.199.153	100

Kaynak: SYDGM 2003-2009 Faaliyet Raporu

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) tarafından 2012 yılında dünyada birçok gelişmekte olan ülkede uygulanan, toplumun yoksul kesimlerindeki yoksulluk döngüsünü kırmak, krizlere ve şoklara en hassas kesimlere bir garanti sağlamak amacıyla uygulanan şartlı nakit transferi programlarının en önemlilerinden şartlı eğitim yardımlarının Türkiye’deki uygulamasına yönelik etki ve etkinlik analizlerinin yapıldığı bir çalışmada bize rehberlik edebilecek bazı bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmada aynı bölgede yaşayan ve aynı sınıfa devam eden öğrencilerden Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) ödeme miktarlarına kız öğrencilerin duyarlılığı erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya göre aynı bölgede yaşayan kız ve erkek öğrenciler arasında sınıf düzeyine göre küçük sınıflarda yardımların devam üzerindeki etkisi son derece zayıf iken öğrencilerin yaşı büyüdükçe (yani üst sınıflarda) bu hassasiyet de yükselmektedir.

Türkiye’nin gelişmişlik açısından alt düzeylerde bulunan bölgelerindeki öğrencilere yapılan ŞEY ödemelerinin okula devam düzeyine olumlu etki yaptığı, bu etkinin kızlarda erkek öğrencilere nazaran daha büyük olduğu tespit edilmiştir. Bu etkinin de

tesadüfi olmadığı diğer yardımlarla karşılaştırıldığında ŞEY ödemelerinin koşullu olması nedeniyle çocukların okula devamı üzerinde gerçekten farklı bir etki yarattığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda yaşanan bölgeye bağlı olarak erkek öğrencilerin okula devam durumunun yardım miktarına duyarlılığının % 0.12 ile % 0.46 arasında değiştiğini, kız öğrencilerde ise bu duyarlılığın daha yüksek % 0.14 ile %0.52 arasında olduğunu söylemek mümkündür (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012).

Okul devam durumunun yapılan yardım miktarlarına olan hassasiyetinde cinsiyet ve bölge itibariyle ortaya çıkan farklılıklardan yararlanılarak özellikle bazı bölgeler için ŞEY ödeme miktarlarında da farklılaştırmaya gidilmesi istenilen sonuçlara daha hızlı ve kalıcı bir şekilde ulaşılması bağlamında düşünülmesi gereken bir politika alternatifi olarak ortaya çıkmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012).

Böylesi bir uygulamaya gidilmesi durumunda bölgesel gelir sıralamasında en altta bulunan illerden başlamak ve iller itibariyle farklılaşma düzeyini de esneklik katsayıları dikkate alınarak belirlemek uygun olacaktır.

Benzer esneklik katsayılarına sahip gruplara benzer miktarlarda ödeme yapmak hatta ödeme miktarlarını dünyadaki başka bazı uygulamalarda olduğu gibi başarıya bağlamak özellikle öğrencilerin sonraki öğretim aşamasına geçmeleri açısından anlamlı olacaktır. TÜİK'in 2009 yılı Mart ayı "Hane halkı İşgücü Araştırması" sonuçlarına göre, Türkiye'de işgücüne katılım oranı %47,7; işsizlik oranı %13,6 ve yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların işgücüne katılan kişiler arasındaki oranı ise %43,2 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu oran, TÜİK'in 2007 yılı "Yoksulluk Çalışmaları" sonucuna göre kentte yaşayanlara kıyasla daha yüksek oranda yoksulluk riski altında bulunan tarım sektörü çalışanları arasında %85,2; tarım dışı sektörlerde çalışanlar arasında ise %29,4'dür. Dolayısıyla bu istatistiklere bakıldığında Türkiye'de iş gücü piyasasına katılmış olan kişilerin yaklaşık olarak yarısının kayıt dışı işlerde çalıştığı ve elde ettikleri gelirlerin resmi olarak kayıt altına alınamadığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye'de hane halklarına ait gelir istatistiklerinin güvenilir ve geçerli olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, Türkiye'de herhangi bir yardım programı kurgusu tasarlanırken yardımdan faydalanacak kişilerin seçiminde kullanılacak olan verilerde

tahmini gider yaklaşımlarının tercih edilmesinin daha etkin bir hedefleme mekanizması yaklaşımı elde edebilmek amacıyla gerekli olduğu görülmektedir (Esenyel, 2009).

Tablo 2. 2015 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Okul Kademelerine ve Cinsiyete Göre Fayda Sahibi / Hane Sayısı Dağılımı

Şartlı Eğitim Yardımı	Cinsiyet	Hane Sayısı	Fayda Sahibi Sayısı
Okul Kademesi	İlkokul	Erkek Öğrenci	395.029
		Kız Öğrenci	376.705
	Ortaokul	Erkek Öğrenci	408.484
		Kız Öğrenci	388.832
	Lise	Erkek Öğrenci	223.613
		Kız Öğrenci	215.420
Toplam		912.511	2.018.870

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı Faaliyet Raporu.

Tabloda 2’de görüldüğü gibi bütün eğitim kademelerinde şartlı eğitim yardımı alan öğrenci sayılarında kız ve erkek öğrenciler arasındaki sayısal farkın korunduğu görülmektedir. Liseye devam eden öğrenci sayısı yaklaşık olarak yarı yarıya azalmıştır. Liseye devam etmeyen öğrencilerin bir bölümünün açık liseye devam ettiği, bir bölümünün ise zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasına rağmen liseye devam etmeyerek okulu bıraktığı düşünülebilir.

2.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

2.3.1 İdari Yapısı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yönetim ve temsile yetkili organı Mütevelli Heyeti'dir. İl ve ilçelerde tüm yardım programları mütevelli heyetlerinin kararları ile yürürlüğe girmektedir.

Mülki idare amirleri vakfın tabii başkanı olup, illerde Belediye Başkanı, Defterdar, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Tarım Müdürü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü ve İl Müftüsü; İlçelerde Belediye Başkanı, Malmüdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, İlçe Tarım Müdürü ve İlçe Müftüsü vakfın mütevelli heyetini oluşturur. Ayrıca her faaliyet dönemi için, iki muhtar bir mahalle bir köy muhtarı, eğer köy yoksa iki mahalle muhtarı, bir STK Temsilcisi ve Kaymakam tarafından belirlenen ve vali tarafından onaylanan iki hayırsever vatandaş heyette görev alır.

2.3.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

1986 yılında 3294 sayılı kanun ile kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) Türkiye'de kamu kaynaklı olarak yapılan sosyal yardım harcamalarının çok büyük bir bölümünün kaynağını oluşturmaktadır. Bugün SYDTF'nin gelirleri kanuna ve yönetmeliklere göre kanun ve karnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10'a kadar aktarılacak tutarlardan, bütçeye konulacak ödenekten, Trafik Para Cezaları hâsılatının yarısından, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu reklam gelirleri hâsılatından aktarılacak %15'lik tutardan" ve diğer bağış ve yardımlardan oluşmaktadır. Yapısı itibariyle fonun gelirleri büyük ölçüde genel bütçe dışında belirlenmiş sabit gelirlere dayanmaktadır. Bunun sebebi acil durumlarda meclisin toplanmasını ve onayını beklemeden hızlı ve esnek cevap verebilmek ve daha hızlı bürokratik bir yapı kurabilmek olarak ifade edilse de bu sayede bütçe meclisi denetimi dışında kalmaktadır. SYDTF' de toplanan kaynağın nasıl harcanacağı, kime hangi şartlarda verileceği SYDTF kanunu kapsamı dâhilinde olmak şartıyla Fon Kurulu'ndadır. Bu anlamda, SYDTF'nin karar organı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanının başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Müsteşarı, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı, Maliye Bakanlığı Müsteşarı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdüründen oluşan Fon Kuruludur. Fon Kurulu'nda alınan kararların yürütülmesi ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında yer alan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM)' dir.

Yılda yaklaşık 2,5 milyon hane, SYGM sosyal yardım ve proje destek programlarından yararlanmaktadır. Bu yardımların yüzde 85'i nakdi, kalanı ise aynı olarak gerçekleştirilir. Toplam sosyal koruma harcamalarının Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYİH) içindeki payında istikrarlı bir artış olsa da AB üyesi ülkeler ile karşılaştırıldığında oldukça düşüktür. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) rakamlarına göre toplam sosyal koruma harcamaları 2011 yılında GSYİH'nın yaklaşık yüzde 17'sini oluşturmaktadır. Bazı Avrupa ülkelerinde, Fransa ve İsveç gibi, bu oran yüzde 25-30 ve OECD ülkeleri için ortalama yüzde 19,3'dir (OECD Sosyal Harcama İstatistikleri). Sosyal koruma harcamalarında artış olmasına rağmen, refah ve yoksullukla mücadelede kamu harcamaları mütevazı olmuştur. Türkiye'de toplam sosyal yardım harcamalarının GSYİH' YE oranı ise yıllar itibari ile şöyle gerçekleşmiştir: 2008 yılında yüzde 1.03, 2009 yılında yüzde 1.37 ve 2010 yılı için yüzde 1,181'dir. Özellikle 2014 yılından itibaren sosyal yardımlardan faydalanma şartlarında bazı değişiklikler yapılması yardımlardan faydalanan sayısını önemli oranda artırmıştır. 2015 yılında ise sosyal yardımların GSYİH' YE oranı 1.33 olarak hesaplanmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). Faaliyet raporunda verilen rakamlara diğer kurumların yaptığı sosyal yardımlar da dâhil edilmiştir.

2.4 Eğitim Yardımları

Yoksul hanelerin eğitim çağındaki çocuklarına yönelik olarak sağlanan eğitim yardımları, ailelerin ilköğretim ve ortaöğretimde okuyan çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamaları için ayni ve nakdi yardım yapılmak suretiyle yürütülen programlardır. Eğitim yardımları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yardım faaliyetleri içerisinde büyük bir yer tutmaktadır.

Sosyal yardımlaşma vakıfları eğitim yardımlarını 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu çerçevesinde yapılmaktadır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfına yardım müracaatında bulunan ve öğrencisi bulunan muhtaç aileler yardım kapsamına alınırlar. Yardımlar ayni ve nakdi şeklinde yapılır. Yardım alabilmenin en temel şartı; hanede kişi başı gelirin 18 yaşından küçükler için belirlenen net asgari ücretin üçte birinden az olması ve hanede fakru zaruret durumunun bulunmasıdır.

2.4.1 Amaca Yönelik Eğitim Yardımları

Özellikle ilk ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin ailelerine eğitim masraflarını karşılaması amacıyla verilen ayni ve nakdi yardımlardır. Öğrencinin kırtasiye, çanta, okul forması ve ayakkabı gibi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yardımlar bu kapsamda değerlendirilirler. Söz konusu yardımlar ayni ya da nakdi olarak yapılabilir.

2.4.2 Özel Amaca Yönelik Eğitim Yardımları

Özel eğitime gereksinim duyan engelli öğrencilerin okullarına ücretsiz olarak ulaşımları sağlanmaktadır. Bu yardım programı; engelli öğrencilerin okullarına daha kolay erişimlerinin sağlanmasını, okula gitme oranlarının artırılmasını, eğitim ve öğretimin teşvik edilmesini, engelli öğrencilerde okul sevgisinin oluşmasını, çocukların ulaşımda yaşadıkları sorunların giderilmesini, sonuç itibarıyla engelli bireylerin eğitilerek sosyal hayatın her safhasında kendilerine yer bulabilmelerini hedeflemektedir.

Öğrenci engelli ve özel aparatlı bilgisayar kullanması gerekiyorsa bu ihtiyacı vakıf tarafından karşılanabilmektedir. Bunun yanı sıra öğrencinin ihtiyaç duyacağı farklı eğitim materyalleri varsa bunlar da karşılanabilmektedir. Eğitim yardımı alan öğrencilerden başarılı olanlar çeşitli şekillerde ödüllendirilerek daha iyi motive olmalarına yardımcı olunabilmektedir.

2.4.3 Öğrenci Taşıma Yardımları

Eğer öğrencinin evi okula yürüme mesafesinde değilse, uygun toplu taşıma aracı ile gidemiyorsa ve uygun görülmesi durumunda öğrencinin servis ücreti karşılanır. Özellikle ortaöğretim öğrencileri bu kapsamda değerlendirilirler.

2.4.4 Şartlı Eğitim Yardımları

Bu yardımın bir diğer adı ise halk arasında bilinen ismiyle “**Öğrenci Parası**” ya da “**Çocuk Parası**”dır. Öğrencilerin annelerine eğitim süresince her iki ayda bir verilen para yardımudur. Adından da anlaşılacağı gibi bu yardım bazı şartlara bağlı olarak yapılmaktadır. Buradaki şart okula devamsızlık yapmamak ve sınıf tekrarı yapmamaktır. Bu yardım programının bir diğer şartı ise hanede hiçbir bireyin sosyal güvencesi olmamasıdır. Ancak 2014 yılında sigortalı çalışmayı teşvik ve kayıt dışı çalışmayı önlemek amacıyla sigortalı çalışanlar, sigortalı işe başladıktan sonra da bir yıl süreyle bu eğitim yardımı programından faydalanabilmektedirler. Daha önceleri ise hanede bir kişi sigortalı çalışmaya başladığı anda ŞEY yardımı kesiliyordu. Şartlı Eğitim Yardımı ödemeleri vakıfların bütçesinden değil genel bütçeden karşılanmaktadır (SYGM 2014 ŞEY mevzuat değişikliği). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından merkezi olarak ödenmektedir. Şartlı Eğitim Yardımları 2001 yılında Dünya Bankasıyla Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) kapsamında hibe anlaşması ile başlatılmıştır. 2003 yılında ilk pilot uygulama 6-17 yaş arası maddi olanaksızlıklardan dolayı çocuğunu okula gönderemeyen ya da okuldan almak zorunda kalan ailelere uygulanmıştır. Bu yardım programı ile ortaöğretime devam eden öğrencilere daha yüksek miktarda destek verilerek yoksul ailelerin çocuklarının ortaöğretime katılımlarının artırılması ve okul terklerinin önüne geçerek çocuk işçiliğini azaltmaya katkıda bulunmak hedeflenmektedir.

Türkiye’de yapılan sosyal yardımların %85’i nakdi yardımlardan oluşmaktadır. Nakdi yardımlar eğitim yardımlarının ise tamamına yakınına oluşturmaktadır. 2003 yılında Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) adıyla başlayan uygulama 2011 yılında ise Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) adını almıştır. Eğitim yardımlarının tamamına yakını bu isimler adı altında yapılmaktadır. Türkiye’de ve dünyada da yaygın olarak uygulanan bu uygulamalar ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmaların tamamı (ŞNT) veya yeni adıyla (ŞEY) konusunda olmuştur. Yapılan çalışmalarda gelişmekte olan ülkelerde yaşayan her 3 çocuktan birisinin birçok temel kaynağa ve birçok temel hizmete ulaşmada yoksunluk çektiği ortaya çıkarılmıştır. Gelişmekte olan 46 ülkede, gelir temelli göstergelere bakılmaksızın yapılan çalışmada; yemek, su, hijyen, sağlık, barınma ihtiyaçları, bunun yanında eğitim, bilgi ve diğer kamu hizmetlerine erişim gibi çocukların gelişimi için önemli olduğu düşünülen 8 ayrı boyutta hane halkları araştırılmış ve her 2 çocuktan birinin 1 boyutta, her 3 çocuktan 1’nin ise en az bir boyut veya daha fazlasında yoksunluk yaşadığı bulgularına ulaşılmıştır (Gordon, Nandy, Pantazis, Pemberton, ve Townsend, 2003). Yalnızca gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelerde değil, gelişmiş ülkelerde de çocuklara yönelik uzun vadeli programların önemini biraz daha vurgulayan bu ve bunun gibi çalışmalar; çocuklara yönelik uzun vadeli yatırımları hedefleyen ŞNT yardım programlarının önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Dünya çapında yaklaşık olarak 20 ülkede uygulanmakta olan ŞNT yardım programlarını bu kadar yaygın hale getiren en önemli etken, ŞNT’nin kısa vadede etkin bir yardım programı olması dışında, uzun vadede kalıcı hedefleri de gözetebilmesidir. Bunun yanında, ülkelerin sosyal yardım ihtiyaçlarına uygun olarak, dünyadaki diğer birçok örneklerinde olduğu gibi, istenilen şekilde kurgulanabilmesi de ŞNT programlarının en önemli özelliklerinden birisidir.

ŞNT ile birçok ülkede birçok farklı amaçlara ulaşmaya çalışılsa da ana amaç, yoksul ailelerin temel hizmetlerden yararlanabilmelerini sürekli kılmak ve insani birikimlerine katkı yapmalarına olanak tanıyarak üretken birer birey olmalarını sağlamaktır. Ancak, bu amaçlara ulaşma konusunda ne kadar başarılı olunabildiği ve daha etkin bir ŞNT programının nasıl olması gerektiği konuları yoğun bir şekilde tartışılmakta ve çözüm yolları üretilmeye çalışılmaktadır.

ŞNT'nin kısa vadede ve uzun vadede olmak üzere iki ana hedefi bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar, bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için ŞNT yardım programlarının taşınması gereken bazı özelliklere dikkat çekmektedir. ŞNT programları aracılığı ile kısa vadeli hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için ilk olarak aşırı yoksul diye adlandırılan grupların çok doğru bir şekilde tespit edilmesi, sonrasında ise bu grupların hedef kitleye doğru bir şekilde seçilmesi gerekmektedir. Uzun vadedeki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi içinse gerekli olan ilk koşul yardımların yalnızca yardım şartlarına bağlı kalan gruplara yapıldığının garanti altına alınmasıdır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için, yardım yapılacak ailelerin özelliklerinin iyi tanımlanabilmesi ve yapılacak yardım karşılığında para transferi olmadan da şartları yerine getirecek durumda olan ailelerin hedef gruptan ayrıştırılarak, yalnızca para transferleri sayesinde şartları yerine getirecek olanların hedef kitleye doğru bir şekilde dâhil edilebilmesi gerekmektedir. Uzun vadeli hedeflerin ikinci koşulu ise şartları yerine getiren kişilere yapılan ödemelerin karşıt maliyeti de karşılayacak kapsamda olmasını sağlamaktır (de Janvry ve Sadoulet, 2005). Ancak bu özellikleri taşıyan ŞNT programları aracılığı ile hem uzun vadede hem de kısa vadedeki hedeflere daha etkin bir şekilde ulaşabilmektedir.

ŞNT'nin kısa vadede yoksulluğu azaltma konusunda nasıl bir etkisinin olduğu uygulamanın yapıldığı ülkelerdeki yoksulluk göstergelerine bakılarak ortaya çıkartılmaya çalışılmaktadır. Birçok ülkede uygulanmakta olan ŞNT programı kapsamında hak sahibi olan hanelerin gelir-tüketim oranları kıyaslandığında bu yardımı alan kitlenin nüfusun en yoksul %5 ile %10'una dâhil olan hanelerden oluştuğu ortaya çıkartılmıştır (Fiszbein ve Norbert, 2009). Dolayısıyla, ŞNT programları en yoksulu hedefleme konusunda belli bir başarıya ulaşabildiği söylenebilmektedir.

Türkiye'de uygulanmakta olan ŞNT ile ilgili yapılmış olan çalışmada ise hedef kitleye dâhil edilmiş olan hane halklarının çoğunluğunun hedef kitle dışında kalan hane halklarına kıyasla daha yoksul olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

(Ahmet, Gilligan, Kudat, Çölaşan, Tatlıdil ve Özbilgin, 2007). Çalışmada, örnekleme yer alan ŞNT hak sahibi ailelerin yaklaşık olarak %60'a yakınının kişi başına düşen günlük giderlerinin 2 ABD Doları'nın altında iken, hak sahibi olmayan ailelerde bu oranın %42 olduğu belirlenmiştir. Birçok ülkede yapılan bu kapsamdaki

araştırmalar sonucunda, ŞNT yardım programlarına dâhil olan kişilere yapılan ödeme miktarlarının artmasıyla, ŞNT faydalanıcılarının faydalanıcı olmayan kişilere kıyasla tüketim harcamaları ve bu harcamalar içerisindeki gıda masrafları oranları açısından daha fazla miktarda harcama yaptıkları ortaya çıkartılmıştır.

Türkiye’deki ŞNT programının da yardımdan faydalanan ailelerin tüketim harcamaları üzerinde etkisi olmuştur.

Hak sahibi olan ailelerin tüm harcamalarında gıdanın payı %46 iken, faydalanıcı olmayan ailelerde bu oran %39 şeklinde bulunmuştur (Ahmet ve ark, 2007).

ŞNT’nin uzun vadedeki etkileri uygulamanın yürütüldüğü ülkenin sosyoekonomik özelliklerine ve yardım programının kurgulanışına göre değişiklik göstermektedir. Ancak, ŞNT’nin uzun vadedeki en genel etkisinin temel eğitim hizmetlerine ulaşım oranları üzerinde olması beklenmektedir. Bunun yanında, ülkedeki çocuk işçisi sayısındaki değişim, oranlarının değişmesi de ŞNT’nin beklenen uzun menzilli etkilerinden bazılarıdır.

ŞNT’nin okula devam, okullaşma üzerine etkileri ŞNT’nin uzun vadeli hedefleri ile ilgili araştırılan en önemli konulardandır. ŞNT’nin uzun süreli hedeflerinden birisi olan yoksul ailelerin çocuklarının temel eğitime katılımını arttırmak konusunda öne çıkan en önemli bulgu ise bu etkinin aşırı yoksul ailelerde diğer ekonomik düzeydeki ailelere kıyasla daha net bir şekilde ortaya çıktığıdır.

ŞNT yardım programı, Türkiye’de de ailelerin çocuklarını okula gönderme davranışları üzerinde etkili olmuştur.

TÜİK’in 2007 verilerine göre, Türkiye’deki ilköğretime katılım oranlarının yüksek, ortaöğretimde ise bir miktar artış yaşanmış olsa da hala düşük seyretmektedir. ŞNT’nin özellikle kız çocuklarına daha fazla destekte bulunması temel eğitim hizmetlerin yeterli olduğu ve güvenlik sorununun olmadığı bölgelerde ailelerin çocuklarını okula gönderme kararlarında etkili olmuştur. (Adato ve ark. 2007). Ancak Türkiye’de son yıllarda yaşanan eğitim-katılım oranlarındaki artışın içerisindeki ŞNT’nin payı, yürütülmekte olan birçok eğitim destek kampanyasının etkisiyle, çok açık bir şekilde ifade edilememektedir. Türkiye’deki ŞNT’de de ödemelerin annelere yapılmasının kadınların sosyoekonomik statüsü üzerinde, özellikle hane içindeki rollerin geleneksel olarak cinsiyet temelli ayrıldığı hanelerde daha az olmak üzere, bir miktar olumlu etkilere sebep olduğu belirtilmiştir (Adato ve

ark. 2007). Kadınların kamu çevrelerine katılımının artması ile daha fazla sosyalleştiği ve öz güvenlerinin arttığı; öte yandan bazı ailelerde ise paranın nereye harcanacağı konularında tartışma çıktığı rapor edilen örneklerdendir. Bunun yanında, ailenin gelirinin yükselmesinden dolayı, ŞNT ödemelerinin aile içi çatışmalar üzerindeki genel etkisinin olumlu yönde olduğu ve aile içi huzura katkıda bulunduğu şeklinde rapor edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışma betimsel tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Çünkü tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir (Karasar, 2006). Betimsel tarama modelleri kendi içinde iki bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümler; genel tarama ve örnek olay taramalarıdır. İlişkisel tarama modeli genel tarama yöntemi içine giren bir yöntemdir. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkındaki genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006).

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Muratpaşa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan eğitim yardımı alan aileler oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmada rastgele (Random) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği kolay bulunabilir, kolay ulaşılabilir ve gönüllülük esasına göre araştırmaya katılmak isteyen kişiler üzerinde uygulanan bir örnekleme tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 211). Evrende 622 aile yer alırken 100 aile örnekleme alınmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları (Anket-Görüşme formu)

Demografik bilgilerin belirlenebilmesi için araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Daha sonra Sosyal Yardımlardan faydalanan velilerin aldıkları eğitim yardımı hizmetleriyle alakalı memnuniyet formu oluşturulmuştur. Burada fayda sahiplerinin aldığı eğitim hizmetlerinin sunulmuş şekli ve karşılaşılabilecekleri sorunlar dikkate alınmıştır. Anket soruları belirlenirken verilen hizmette bulunması gereken bazı temel standartlar göz önünde bulundurulmuştur. Verilerin toplanmasında yüz yüze görüşme tekniğinin tercih edilmesi verilerin elde edilmesinde açıklık ve kesinlik kazandıracığı ve verilerin daha güvenilir olmasına imkân sağlayacaktır.

3.4 Uygulama/Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, gerekli izinler alındıktan sonra araştırmada kullanılan anket, katılmaya gönüllü olan velilere vakfa yardım başvurusunda bulunmak için geldiklerinde uygulanmasıyla elde edilmiştir. Anketler 2015-2016 eğitim yardımları döneminde toplanmıştır. Görüşmeye katılanlara anlaşılabilen maddelerle ilgili gerekli açıklama araştırmacı tarafından yapılmıştır. Anket uygulaması öncesinde araştırmanın amacı araştırmacı tarafından net bir şekilde açıklanmış ve araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığı ifade edilmiştir. Uygulama süresi yaklaşık 35-40 dakika sürmüştür.

3.5 Verilerin Analizi

Verilerin daha kolay analiz edilebilmesi için SPSS veri seti oluşturulmuş ve elde edilen veriler bu veri setine girilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 21.0 v. kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmada eğitim yardımından faydalanan ailelerin demografik analizleri yapılmıştır. Analizler neticesinde Muratpaşa İlçesi'nde eğitim yardımı alan 622 aileden 100 aile ile görüşme yapılmıştır.

Tablo 3. *Katılımcıların cinsiyet dağılımları*

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kadın	88	88
Erkek	12	12
Toplam	100	100

Görüşmeyi kabul eden öğrenci velilerinden 88'i bayan 12'si ise erkektir.

4.2 Katılımcıların Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. *Katılımcıların öğrenim durumları*

Öğrenim Durumu	<i>f</i>	%
Okur-yazar değil	23	23
Okur-yazar	11	11
İlköğretim	56	56
Lise ve Üzeri	10	10
Toplam	100	100

Fayda sahiplerinin % 23'ünün okur- yazar olmadığı, % 11 'nin sadece okuma yazma bildiği, %56'sının ilköğretim mezunu, %9'unun lise mezunu olduğu ve sadece bir kişinin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Üniversite mezunu olan kişinin

aslen yabacı uyruklu ve eşinin vefat ettiği anlaşılmıştır. Bu bulgular bize eğitim seviyesi düştükçe sosyal yardım ve eğitim yardımına olan gereksinimin arttığını göstermektedir. Diğer bir deyişle eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal yardımlara duyulan ihtiyaç da azalmaktadır.

4.3 Katılımcıların Medeni Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 5. *Katılımcıların medeni durumları*

Medeni Durum	<i>f</i>	%
Evli	76	76
Boşanmış	19	19
Diğer (Eşi vefat etmiş, cezaevinde vb.)	5	5
Toplam	100	100

Görüşülen 100 fayda sahibinden 76'sının evli, 2 kişinin eşinin vefat etmiş, 19 kişinin boşanmış ve 3 kişinin de eşinin cezaevinde hükümlü olduğu tespit edilmiştir.

4.4 Katılımcıların Muratpaşa 'da Yaşama Nedenine İlişkin Bulgular

Tablo 6. *Katılımcıların Muratpaşa 'da yaşama nedenleri*

Muratpaşa' da yaşama nedeni	<i>f</i>	%
Zorunlu Göç	5	5
İş	56	56
Ailesinin buralı olması	28	28
Diğer sebepler	11	11
Toplam	100	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi görüşülen 100 fayda sahibinden 5 kişinin zorunlu göç (terör, kan davası, şiddet) sebebiyle Muratpaşa’ya geldiği ve burada yaşadığı, 56’sının iş için, 28 kişinin ailesinin burada yaşadığı için 11 kişinin de diğer (evlilik, merak, vs) sebeplerle Muratpaşa’da yaşadığı anlaşılmıştır. Muratpaşa İlçesi ülkenin en çok göç alan ilçeleri arasında yer almaktadır. 2015 yılı TÜİK verilerine göre yıllık nüfus artışı %5 civarındadır. Bu göçle gelen nüfusun yoksul kesimdeki yansıması da yarından fazlasının iş bulabilmek için Muratpaşa’ya geldiği şeklinde açıklanabilir.

4.5 Katılımcıların Hanedeki Yaşayan Kişi Sayısına İlişkin Bulgular

Tablo 7. *Katılımcıların hane durumları*

Hanedeki kişi sayısı	<i>f</i>	%
İki Kişi	3	3
Üç kişi	10	10
Dört Kişi	22	22
Beş ve Üzeri Kişi	65	65
Toplam	100	100

Yapılan araştırmada 3 ailenin hanede 2 kişi, 10 hanede 3 kişi, 22 hanede 4 kişi, 65 hanede 5 kişi ve daha fazla kişi yaşadığı tespit edilmiştir. Bu durum bize hanede birey sayısı arttıkça yardıma ihtiyaç duyma oranının arttığını göstermektedir. Yaklaşık olarak yardım faydalanıcılarının tamamına yakını kalabalık ailelerden oluşmaktadır. Hanede birey sayısının artması doğal olarak sosyal yardıma olan gereksinimi beraberinde getirmektedir.

4.6 Hanedeki Öğrenci Sayısına İlişkin Bulgular

Tablo 8. *Katılımcıların hanesindeki öğrenci sayısı*

Hanede okula devam eden öğrenci	<i>f</i>	%
Bir Öğrenci	24	24
İki Öğrenci	45	45
Üç Öğrenci	18	18
Dört ve Üzeri Öğrenci	13	13
Toplam	100	100

Fayda sahiplerinin 24'ünün 1 öğrencisi, 45 hanenin 2 öğrencisi, 18 hanenin 3 öğrencisi, 12 hanenin 4 öğrencisi ve sadece 1 hanenin 5 öğrencisi bulunmaktadır. Fayda sahiplerinin yarıya yakınının 2 öğrencisi olduğunu görülmektedir.

4.7 Katılımcıların Hanedeki Çalışan Sayısına İlişkin Bulgular

Tablo 9. *Katılımcıların hanesindeki çalışan sayısı*

Hanedeki çalışan sayısı	<i>f</i>	%
Çalışan Yok	11	11
Bir Kişi	78	78
İki Kişi	10	10
Üç ve Üzeri Kişi	1	1
Toplam	100	100

Tabloda görüldüğü gibi 11 hanede çalışan kimse bulunmamaktadır. Bu haneler sosyal yardımlarla, komşu, akraba ve tanıdık yardımlarıyla geçinmektedirler. 78 hanede 1 kişi çalışmaktadır. Bunun en önemli sebebi de ailelerin çekirdek aile ve genç aileler olması sebebiyle çalışma yaşında başka kimse bulunmaması ve annelerin

büyük bölümünün ev hanımı olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında eğitim düzeyinin de düşük olması annelerin iş bulabilme imkânını azaltmaktadır. 10 hanede 2 kişi çalışmakta ve sadece 1 hanede 3 kişi çalışmaktadır. Çalışanların büyük bölümü gündelik işlerde çalışmakta ve düzenli geliri olan hane sayısı çok azdır. Fayda sahiplerinin büyük bir bölümü kayıt dışı ve sabit geliri olmayan işlerde çalışmaktadır.

4.8 Hanedeki Sigara İçen Sayısına İlişkin Bulgular

Tablo 10. *Katılımcıların hanesindeki sigara alışkanlıkları*

Hanede sigara içen kişi sayısı	<i>f</i>	%
Sigara içen yok	33	33
Bir Kişi	58	58
İki ve Üzeri Kişi	9	9
Toplam	100	100

Yapılan araştırmada 33 hanede sigara kullanan birey bulunmamakta, 58 hanede 1 kişi sigara kullanmakta, 7 hanede 2 kişi sigara kullanmakta ve 2 hanede ise 3 kişi sigara kullanmaktadır. Ailelere sigara için aylık harcama miktarı ile ilgili sorulan soruda her bir hanenin sigara için yaptığı harcama 100 TL ile 880 TL arasında değişmektedir. Eğitim yardımı alan hanelerden yarıdan fazlasının sigara kullanması nakdi yardımların tamamının olmasa bile bir kısmının amacına uygun kullanılmasını engellemektedir. Yardımların nakdi olarak ödenmesi ve nasıl kullanıldığının denetlenememesi eğitim yardımlarının kötü alışkanlıklar için de kullanılma riskini artırmaktadır. Zaten yetersiz olan hane gelirleri kötü alışkanlıklara da harcama yapıldığından temel ihtiyaçları karşılamaktan bir miktar daha uzaklaşmayı sağlamakta ve yoksulluğun derinleşmesine sebep olabilmektedir. Yine yapılan analizde 4 hanede sigara dışında alkol ve uyuşturucu gibi kötü alışkanlıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Hanede bu tür kötü alışkanlıklar olması, bu hanelere

nakdi eğitim yardımı yapmanın karar vericiler açısından riskler taşıyacağı düşüncesini artırmaktadır.

4.9 Eğitim Yardımlarının Yeterliliği/Yetersizliği ile İlgili Bulgular

Tablo 11. *Katılımcıların eğitim yardımları hakkında görüşleri*

Eğitim yardımlarını yeterli buluyor musunuz?	<i>f</i>	%
Evet	17	17
Hayır	62	62
Kısmen	21	21
Toplam	100	100

Eğitim yardımlarının yeterliliği konusundaki analizimizde ise 17 kişi eğitim yardımlarının yeterli olduğunu, 62 kişi yetersiz olduğunu ve 21 kişi ise kısmen yeterli olduğunu beyan etmiştir. Görüldüğü gibi fayda sahipleri eğitim yardımlarının yetersiz olduğunu düşünüyor ve öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzak olduğunu belirtmektedirler. Yapılan görüşmelerde özellikle ŞEY yardımlarının yetersiz olduğu belirtilmektedir. 2016 yılı için ilk ve ortaokul öğrencilerine (kız öğrenciler için aylık 40 Lira, erkek öğrenciler için aylık 35 Lira) lise öğrencilerine (kız öğrenciler için aylık 60 Lira, erkek öğrenciler için aylık 50 Lira) şeklinde ödenmekte ve ödemeler eğitim süresince iki ayda bir merkezi olarak PTT şubeleri aracılığıyla yapılmaktadır (SYGM, 2014). Bunun yanında şartlı eğitim yardımlarının dışında verilen okul kıyafeti, kırtasiye malzemesi, çanta ve ayakkabı gibi eğitim yardımlarının ise kısmen yeterli olduğu faydalanıcılar tarafından ifade edilmiştir.

4.10 Eğitim İhtiyaçlarını Karşılatabilme ile İlgili Bulgular

Tablo 12. *Katılımcıların eğitim ihtiyaçları hakkında görüşleri*

Eğitim ihtiyaçlarını kendiniz karşılayabilir miydiniz?	<i>f</i>	%
Evet	1	1
Hayır	85	85
Kısmen	14	14
Toplam	100	100

Eğitim ihtiyaçlarını kendiniz karşılayabilir miydiniz şeklindeki bir soruya ise 85 kişi hayır, 14 kısmen, sadece 1 kişi ise evet cevabı vermiştir.

4.11 Eğitim İhtiyaçlarının Aile Bütçesini Zorlaması ile İlgili Bulgular

Tablo 13. *Katılımcıların eğitim harcamaları hakkında görüşleri*

Eğitim harcamaları aile bütçesini zorluyor mu?	<i>f</i>	%
Evet	98	98
Hayır	0	0
Kısmen	2	2
Toplam	100	100

Görüşmeyi kabul eden 100 katılımcıdan 98'i eğitim harcamalarının zaten zayıf olan aile bütçesini çok zorladığını 2 kişi ise kısmen zorladığını söylemiştir. Temel gıda ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan ailelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamakta ciddi güçlükler yaşadıkları görülmüştür. Ailelerin bir bölümü bu yardımlar olmasaydı çocuğumu okuldan almak zorunda kalacaktım şeklinde beyanda bulunmuştur.

4.12 Eğitim Yardımlarının Amacına Uygun Kullanılıp Kullanılmadığı ile İlgili Bulgular

Tablo 14. *Katılımcıların eğitim yardımları hakkında görüşleri*

Eğitim yardımları amacına uygun kullanılıyor mu?	<i>f</i>	%
Evet	57	57
Hayır	7	7
Kısmen	36	36
Toplam	100	100

Görüşme yapılan 100 kişiden 57'si eğitim yardımlarını amacına uygun şekilde kullandığını, 7 kişi amacına uygun kullanmadığını ve 36 kişi ise kısmen uygun kullandığını belirtmiştir. Eğitim yardımlarının nakdi olması yardımlarının amacına uygun kullanılmama riskini de beraberinde getirmektedir. Çünkü yardım para şeklinde olduğundan ve zaten ailelerin geçim güclüğü yaşadığından, yardım o günkü acil ihtiyaca göre harcanmaktadır. Eğitim yardımlarını amacına uygun kullanmadığını söyleyen fayda sahipleri, harcayabilecekleri başka paraları bulunmadığından öğrencilerin ihtiyaçlarını ertelediklerini ve o an acil olan ihtiyaçları için eğitim yardımı paralarını kullandıklarını bildirmişlerdir. Kısmen amacına uygun kullandıklarını söyleyenler de günün ihtiyacına göre bu yardımları kullandıklarını söylemişlerdir. Bu açıklamalar da bize nakdi olarak yapılan yardımların yarıya yakın kısmının amacı dışında kullanıldığını göstermektedir. Yardımların aynı olarak ve bütün ihtiyaçları kapsayacak şekilde yapılması yardımların amaca hizmet edeceğinin göstermektedir.

4.13 Eğitim Döneminde Yapılan Eğitim Yardımlarının Fayda Sahiplerine Güven Verip Vermediği İle İlgili Bulgular

Tablo 15. *Katılımcıların eğitim yardımları hakkında görüşleri*

Eğitim döneminde böyle bir yardımın olması size güven veriyor mu?	<i>f</i>	%
Evet	99	99
Hayır	1	1
Kısmen	-	-
Toplam	100	100

Eğitim dönemlerinde bu tür yardımların yapılması ailelere %99 oranında güven vermektedir. Eğitim dönemi başında öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının sosyal yardımlaşma vakfi tarafından karşılanması ailelerin okul açılınca çocuğunun ihtiyaçlarını nasıl karşılayacağını endişesini gidermeye yardımcı olduğu görülmüştür. Fayda sahiplerinin büyük bölümünün ailenin gıda ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorlandığı düşünüldüğünde eğitim yardımlarının bu aileler için çok önemli ve hayati olduğu düşünülmektedir

Görüşülen fayda sahiplerinin tamamı bu tür yardımların devlete olan güveni artırdığını belirtmişlerdir. Bu tür yardımlar fayda sahiplerinin devletin şefkatli elinin her zaman yanında olduğunu hissetmelerine yardımcı olmaktadır.

4.14 Eğitim Yardımlarının Öğrenci Devamsızlıklarına Etkilerine İlişkin Bulgular

Tablo 16. *Katılımcıların eğitim yardımlarının öğrenci devamsızlığına etkileri hakkında görüşleri*

Eğitim yardımları çocuğun okula devam durumunu etkiliyor mu?	<i>f</i>	%
Evet	79	79
Hayır	19	19
Kısmen	2	2
Toplam	100	100

Eğitim yardımlarından faydalanan aileler eğitim yardımlarını öğrencilerin okula devam durumunu etkilediğini söylemişlerdir. Görüşülen 100 kişiden 79'u yardımların öğrencilerin okula devam durumunu etkilediği, 19'u etkilemediğini, 2 kişi ise kısmen etkilediğini belirtmişlerdir. Yardımların okula devam durumunu etkilediğini söyleyen kişiler öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılayamadığımızda çocuklar eski olan kıyafet, ayakkabı, çanta ve kırtasiye malzemeleri tam olmadığına okula gitmek istemediklerini söylemişlerdir. Öğrenciler arkadaşlarının yanında küçük düşebileceklerini düşündüklerinden dolayı okula gitmek istemedikleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin bütün ihtiyaçlarının tamamlanması bu tür bahanelere sığınmalarını engellemeye yardımcı olacaktır.

4.15 Katılımcıların Eğitim Yardımlarından Faydalanabilme Şartları Hakkındaki Bilgileri İle İlgili Bulgular

Tablo 17. *Katılımcıların eğitim yardımlarından faydalanabilme şartları hakkında görüşleri*

Çocuğunuz okula devam etmediğinde yardım alamayacağınızı biliyor musunuz?	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	87	87
Hayır	13	13
Toplam	100	100

Fayda sahiplerinin %87'si çocuğın okula devam etmediği durumlarda yardımların kesileceğini biliyor. Ancak %13'ünün yardımların devam etmesinin öğrencilerin okula devam durumuna bağlı olduğundan habersiz olduğu anlaşılmıştır. Bunu en büyük sebebi ise yardım sahiplerinin imzaladıkları ŞEY sözleşmesini okumadıklarını, okuma yazma bilmeyenlerin okuyamadıklarından veya sözleşmeyi çocuklarına okutmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Fayda sahiplerinin tamamına yakınının bu konuda bilinçli olduğu ve öğrencisini takip ettiği görülmektedir. Burada Şartlı Eğitim Yardımlarının şartlı olması ve izleme ve değerlendirme açısından da denetlenebilir olmasının yardımın etkinliğini artırdığı düşünülebilir.

4.16 Eğitim Yardımlarının Öğrencilerin Okula devam İsteklerine İlişkin Bulgular

Tablo 18. *Katılımcıların eğitim yardımlarının okula devamı sağlaması hakkında görüşleri*

Çocuğun okula gitmek istemediği zamanlarda eğitim yardımlarının onu ikna edilmesinde payı var mı?	<i>f</i>	%
Evet	15	15
Hayır	84	84
Kısmen	1	1
Toplam	100	100

Çocuğunuz okula gitmek istemediği zamanlarda eğitim yardımları çocuğunuzu okula gitmeye ikna etmenize yardımcı oluyor mu şeklindeki soruya 100 fayda sahibinden 15’i evet şeklinde cevaplandırmıştır. 84 kişi ise böyle bir sorunlarının olmadığını, 1 kişi ise kısmen ikna etmeye yardımcı olduğunu belirtmiştir.

4.17 Eğitim Yardımlarının Öğrencilerin Başarılarına Etkisi Hakkında Veli Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 19. *Katılımcıların eğitim yardımlarının çocuğun başarısına etkileri hakkında görüşleri*

Eğitim yardımlarının artırılması çocuğunuzun başarısını etkiler mi?	<i>f</i>	%
Evet	93	93
Hayır	5	5
Kısmen	2	2
Toplam	100	100

Eğitim yardımlarının artırılması çocuğunuzun başarısını etkiler mi Şeklindeki soruya 100 kişiden 93 ‘ü evet, 5 kişi hayır, 2 kişi de kısmen cevabı vermiştir. Velilerle yapılan görüşmelerde eğitim yardımlarının ciddi biçimde artırılması görüŐü öne çıkmıştır. Özellikle nakdi olarak verilen Şartlı eğitim yardımlarının öğrencilerin harçlıklarını bile karşılamaktan uzak olduğu beyan edilmiştir. Velilerden bazıları maddi olanaklarının zayıf olmasından dolayı öğrencilerinin temel bazı ihtiyaçlarını karŐılayamadıklarını, öğrencilerinin diğer öğrencilerin yanında rencide olduklarını ve ders çalışma ve okuma Őevklerinin kırıldığını söylemişlerdir. Bazı veliler de öğrencilerine daha iyi imkânlar sunulması halinde öğrencilerinin başarısının artacağı görüŐündeler. Hayır, cevabı veren veliler çocuklarının kapasitesinin bu kadar olduğunu düşünüyorlar ve yardımlar veya maddi imkânlarla çocuklarının başarısının artmayacağı görüŐündeler.

Hangi farklı eğitim yardımları çocuğunuzun başarısını etkiler sorusuna 100 veliden 81 tanesi kaynak kitaplar Şeklinde cevap vermiştir. Veliler özellikle okullardan sürekli kaynak kitaplar istendiğini fakat maddi imkânsızlıklardan dolayı alamadıklarını beyan etmişlerdir. Bunun sonucu olarak da öğrencilerinin diğer öğrencilerden geri kaldığını ve başarılı olmakta zorlandığını belirtmişlerdir. 81 veliden 55 tanesi kaynak kitaplarla birlikte aynı zamanda bilgisayar olmasının öğrencilerinin başarısını artıracağını düşünmektedir. Veliler öğrencilerinin ödevlerinin birçoğunun internet ortamında yapılması gerektiğinden çoğu zaman öğrencilerinin ödevlerini imkânsızlıklardan dolayı yapamadıklarını bildirmişlerdir. Veliler, İnternet için öğrencileri dıŐarı göndermenin de riskleri olduğunu düşünüyorlar. 24 veli ise özel ders ve kursların öğrencilerinin başarısını artırabileceğini düşünüyorlar. Maddi durumu iyi olan ailelerin öğrencilerinin özel ders ve kurslarla arayı açtığı düşünülüyor ve kendi öğrencileri için de ücretsiz kurs veya etüt imkânının sağlanması eğitimde kısmen fırsat eŐitliđini sağlayacağını ve kendi öğrencilerinin de başarılı olabileceği düşünülüyor.

4.18 Eğitim Yardımlarının İçeriğine İlişkin Bulgular

Tablo 20. *Katılımcıların eğitim yardımlarının mahiyeti hakkında görüşleri*

Eğitim yardımlarının nasıl yapılmasını istersiniz?	<i>f</i>	%
Ayni	30	30
Nakdi	64	64
Her ikisi de	6	6
Toplam	100	100

Yapılan görüşmelerde yardımların nasıl yapılmasını istersiniz şeklindeki bir soruya 64 kişi nakdi yani para olarak verilmesini talep etmiştir. Nakdi olarak talep edilmesine gerekçe olarak da öğrencilerin ihtiyaçlarına göre harcamak istediklerini ifade etmişlerdir. Nakdi yardımların her zaman amacı dışında kullanılma riski bulunmaktadır. Ancak diğer taraftan harcama serbestisi getirdiğinden ihtiyaç olmayan malzemelerin tekrar alınarak gereksiz kaynak harcamasını önlemektedir. Bazı fayda sahipleri ise ayni olarak temin edilen ürünlerin özellikle ortaokul ve lise öğrencileri tarafından beğenilmediğini dile getirmişlerdir. Yardımların nakdi olarak verilmesi halinde ise öğrencilerin istediği ürünleri ve ihtiyaç olan ürünleri alma imkânı sağladığından kaynak israfının da önüne geçildiği dile getirilmiştir. Görüşme yapılan velilerden 30'u ise yardımların ayni olarak yapılmasını talep etmektedir. Ayni olarak talep eden veliler ise nakdi verilen yardımları öğrencilerine harcamadıklarını ve diğer ihtiyaçları için harcadıklarını beyan etmişlerdir. Bazı veliler ise ayni olarak verilen yardımların öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını ve nakdi olarak verilmesi halinde ise bu ihtiyaçların birçoğunu karşılayamayacaklarını bildirmişlerdir. Bir grup veli ise, yardımların ayni olarak verilmesinin, yardımların hem ekonomik hem de amacına uygun olarak kullanıldığını ve nakdi verildiği zaman öğrencilerinin ihtiyaçlarını alamadıklarını, öğrencilerinin yine eski kıyafet ve eski ayakkabıları ile okula gitmek zorunda kaldıklarını söylemişlerdir. Çünkü eğitim için verilen parayı diğer ihtiyaçları için kullandıklarını belirtmişlerdir. Velilerden 6 kişi ise hem ayni hem nakdi yardım yapılmasını talep etmişlerdir. Buna gerekçe olarak da o ihtiyaç için verilen nakdi yardımın yetersiz olduğu, ancak özellikle kırtasiye

ihtiyaçlarının okuldan okula farklılık gösterdiğinden bu ihtiyaçlar için nakdi yardım verilmesinin uygun olacağını ifade etmişlerdir.

4.19 Eğitim Yardımlarının Kadın Katılımcıların Ailedeki Sosyal Konumuna Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 21. *Kadın Katılımcıların eğitim yardımlarının aile içerisindeki konumlarına etkisi*

Aldığımız eğitim yardımları ailenizdeki sosyal konumunuzu etkiliyor mu?	<i>f</i>	%
Evet	72	92
Hayır	6	8
Toplam	78	100

Özellikle evli ve eşiyile aynı hanede yaşayan bayanlara sorulan eğitim yardımlarının annelere verilmesi sizin ailedeki sosyal konumunuzu etkiliyor mu şeklindeki soruya ise 78 anneden 72 si evet sadece 6 kişi hayır yanıtını vermiştir. Burada bazı anneler eşlerinin daha önceleri kendilerine davranışlarının farklı olduğunu, eğitim yardımlarını almaya başladıktan sonra ise artık kendilerinin de haneye ekonomik manada katkı sağlayan biri olarak görülmeye başlandığını söylemişlerdir. Hatta bir anne, yardım almadan önce eşinin sürekli kendisine kötü davrandığını ve bağırdığını, yardım almaya başladıktan sonra ise artık eşinin kendisine çok iyi davrandığını ve bağırmadığını beyan etmiştir. Hayır, cevabı veren annelerin 4 kişi çalıştığını, 2 kişi ise ailelerinde böyle bir konunun hiç gündeme gelmediğini beyan etmiştir. Bu görüşmeler bize yardımların anneler vasıtasıyla verilmesinin hem annenin ailedeki sosyal konumunu etkilediği, hem de yardımların amacına uygun kullanma noktasında annelerin daha duyarlı olduklarını göstermiştir.

Muratpaşa SYDV'nin yaptığı eğitim yardımlarının okul terklerinin azalmasına katkı sağladığı, eğitim yardımının özellikle annelere verilmesinin annelerin özgüvenini artırdığı görülmüştür. Annelerin bir bölümünün okuma-yazma bilmemesine rağmen yardım müracaatında bulunmak zorunda kalması hem annenin sosyalleşmesini hem

de okuma-yazmayı zorunlu bir ihtiyaç olarak görmelerini sağladığından özellikle genç ve orta yaştaki annelerin okuma-yazmayı öğrenme isteklerinin arttığı görülmüştür. Burada vakıf görevlilerinin de vatandaşları bu yönde bilgilendirmeleri ve cesaretlendirmelerinin annelerin okuma-yazma öğrenme isteğinde etkili olduğu söylenebilir. Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla toplumun en alt gelir grubunda bulunan öğrencilerin yoksulluk nedeniyle eğitimlerinin yarım kalması veya eğitimlerine devam edememe riski bulunmaktadır. Eğitimin 12 yıla çıkmasıyla liseye devam eden öğrencilerin ihtiyaçları da artmaktadır. Özellikle okulların öğrencilerin evlerine uzak olması, ulaşım, öğle yemeği gibi ek harcamaları da beraberinde getirmektedir. Muratpaşa İlçesi'nde verilen eğitim yardımlarının yoksul kesimde liseye devam eden öğrenci sayısında önemli artışlar sağladığı görülmüştür. Eğitim yardımı başvuru sayısında önemli bir artış olmamasına rağmen 2014-2015 eğitim öğretim yılında eğitim yardımı alan öğrenci sayısı 76 iken 2015-2016 eğitim öğretim yılında eğitim yardımı alan öğrenci sayısı 174'dür (Muratpaşa SYDV 2014-2015 Faaliyet Raporu). Bunun en önemli sebebinin öğrenci taşıma yardımlarının yapılması ve yılda bir defa olmak üzere AB projesi kapsamında sadece lise öğrencileri için yılda bir defa nakdi olarak ödenen eğitim desteğinin olduğu düşünülmektedir. Fakirliğin gelecek nesillere miras olarak bırakılması sorunların kartopu gibi giderek büyümesine neden olmaktadır. Özellikle risk altında bulunan yetim, öksüz ve kimsesiz çocuklar, parçalanmış ailelerin çocukları ile fakir ailelerin çocuklarının eğitimlerinin sağlanması Türkiye'nin orta gelir tuzağından çıkmasına katkı sağlayacağı ve gelişmiş ülke statüsüne yükselmesine büyük etkiler yapacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Antalya'nın yaklaşık 500.000 (TÜİK 2015 nüfus sayımı verileri) nüfusu olan Muratpaşa İlçesi'nde 2015-2016 eğitim öğretim yılı için 622 aile ve 1624 öğrenci eğitim yardımlarından faydalanmaktadır. Eğitim yardımlarından faydalanan 100 veli ile gönüllülük esasına göre yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan bireyler rastgele seçilmiştir Düzenlenen 27 soruluk görüşme formu ile fayda sahipleriyle yapılan görüşmeden elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Tarama yöntemiyle yapılan görüşmeye katılanların %88'i bayanlardan %12'si erkeklerden oluşmaktadır. Burada bayanlarla görüşme yapılmasının en önemli sebebi eğitim yardımı faydalanıcılarının tamamına yakın bölümünün bayanlardan oluşmasıdır. Ayrıca şartlı eğitim yardımları (ŞEY) yardımları programı yönetmeliği gereği sadece anneye yapılabilmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 23 kişinin okur-yazar olmaması, 11 kişinin ilkokul mezunu olmamasına rağmen okuma yazma bilmesi, 56 kişinin ilköğretim mezunu olması, 9 kişinin lise mezunu ve 1 kişinin üniversite mezunu olması eğitim yardımları müracaatçılarının eğitim düzeyinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Muratpaşa İlçesi'nde eğitim düzeyi arttıkça eğitim yardımına olan ihtiyaç azalmaktadır. Toplumun en alt gelir grubundaki ailelerin eğitim düzeyinin düşük olması tesadüf değildir. Eğitim düzeyinin düşük olması vasıfsız işgücü sayısını da artırmaktadır. (Bu çalışma bize eğitim düzeyi ile yoksulluk arasındaki bağlantıyı bir defa daha teyit etmemizi sağlamıştır). Görüşmeye katılan gönüllülerin medeni durumlarına baktığımızda ise %76'sının evli, %19'unun boşanmış, %2'sinin dul, %3'nün ise eşinin cezaevinde olduğu görülmüştür. Bu tablo bize eğitim yardımı faydalanıcılarının yaklaşık dörtte birinin Türkiye'de risk grubunda değerlendirilen ailelerden oluştuğunu göstermektedir. Görüşmeyi kabul eden ailelerin %56'sının iş için, %5'inin zorunlu göç,%28'inin ailesinin buralı olması ve %11'inin ise diğer sebeplerden dolayı Muratpaşa İlçesi'nde yaşadıkları görülmüştür. Burada fayda sahibi vatandaşların yarıdan fazla bölümünün iş bulma umuduyla Muratpaşa'ya geldikleri görülmektedir. Bunun en önemli sebebini Muratpaşa İlçesi'nin çok hızlı büyüyen ve gelişen bir ilçe olmasıyla açıklayabiliriz.

Ailelerinin daha önce burada yaşaması sebebiyle burada yaşayan fayda sahiplerinin dörtte birden az olması ise artık çevre edinen ailelerin yardıma ihtiyaç duyma oranının nispeten azaldığı şeklinde değerlendirilebilir. Araştırmada ailelerin %60'ında 5 kişi ve üzeri birey bulunduğu, %23'ünde 4 kişi, %11'inde 3 kişi ve %6'sında ise 2 kişi bulunduğu ifade edilmiştir. Görüştüğümüz ailelerde hanede yaşayan kişi sayısı arttıkça eğitim yardımına ihtiyacın da arttığı hane nüfusu azaldıkça yardıma gereksinimin de azaldığı düşünülebilir. Görüşmeye katılan velilerden %26'sının 1 öğrencisi, %43'ünün 2 öğrencisi, %19'unun 3 öğrencisi, %11'inin 4 öğrencisi ve %1'inin 5 öğrencisi bulunmaktadır. Değerlendirmede ortalama hane başına 3 öğrencinin bulunduğu görülmüştür. Eğitim yardımlarından faydalanan hanelerin %11'inde çalışan kimse bulunmamaktadır. Bu haneler sosyal yardımlar, nafaka veya ailelerinin destekleriyle geçinmektedirler. Ailelerin %78'inde 1 kişi çalışmaktadır. Bu durumu eğitim yardımından faydalanan ailelerin büyük bölümünün çekirdek aile ve eşlerin ev hanımı olduğu şeklinde değerlendirebiliriz. Görüşülen katılımcıların %10'unda hanede 2 kişi çalışmaktadır. Sadece %1'inde 3 kişi çalışmaktadır. Ancak çalışanların gelirleri düzenli ve sabit olmadığı için ailelerin yoksulluğunu azaltmada yetersiz kalmaktadır. Hanede çalışanların büyük bir bölümü gündelik işlerde veya mevsimlik olarak çalışmaktadır. Muratpaşa İlçesinde çalışanların büyük bir bölümünün turizm, tarım ve inşaat işleri gibi mevsimsel işlerde çalışmaları mevsimsel ya da dönemsel yoksulluğu da beraberinde getirmektedir. Bu haneler çalışma mevsiminde yardıma ihtiyaç duymamakta fakat sezonun bitmesiyle birlikte geçici de olsa yardıma ihtiyaç duymaktadırlar.

Ayrıca katılımcıların %24'ü diğer kurumlardan da yardım almaktadır, %76'sı ise başka hiçbir kurumdan yardım almamaktadır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları dışında belediyeler, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve diğer özel dernek ve vakıflar da sosyal yardım yapabilmektedirler. Bu bağlamda değerlendirdiğimizde diğer kurumların da sosyal yardım yapması mükerrer yardım yapma olasılığını gündeme getirirse de durumun böyle olmadığı anlaşılmaktadır. Kurumların bazıları sistemlerinde diğer kurumların yardımlarını görmek ve yardım miktarlarını ona göre belirlemekte, bazıları ise verilerin paylaşımı ile mükerrer yardımların önüne geçebilmektedirler. Görüşmede fayda sahiplerinin %4'ünde sigara dışında kötü alışkanlıklar bulunduğu, %96'sında ise

sigara dışında kötü alışkanlıklar bulunmadığı beyan edilmiştir. Hanede sigara ve diğer kötü alışkanlıkların bulunması nakdi olarak verilen eğitim yardımlarının kötü alışkanlıklar için de kullanılabilme riskini de beraberinde getirmektedir. Bu durumun göz önüne alınarak yardımların hane analizine göre aynı olarak da yapılması değerlendirilebilecek bir alternatiftir.

Katılımcıların %61'i eğitim yardımlarını yetersiz bulmaktadır. %21'i eğitim yardımlarının kısmen yeterli olduğunu ve sadece %18'i ise eğitim yardımlarının yeterli olduğunu düşünmektedir. Eğitim yardımlarını yeterli gören ailelerin ya çok kalabalık olmadığı ya da yardıma kısmen ihtiyaç duyduğu düşünülebilir. Aileler özellikle şartlı eğitim yardımlarında, öğrenci başına iki ayda bir verilen nakdi desteğin, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzak olduğunu düşünmektedirler. Fayda sahiplerinin %86'sı yardımlar olmasaydı çocuklarını okula göndermekte çok ciddi zorluklar yaşayacaklarını ifade etmektedirler. Eğitim için verilen yardımların yarıya yakın bölümünün amacına uygun kullanılmadığı faydalanıcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu durumu fayda sahiplerinin diğer temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çektikleri ve %77'sinin kötü alışkanlıklarının da bulunduğu şeklinde açıklayabiliriz. Eğitim yardımlarının eğitim dönemi başlangıçlarında yoksul haneler için adeta bir can simidi vazifesi gördüğü faydalanıcılar tarafından beyan edilmiştir. Katılımcıların %99'u eğitim döneminde böyle bir yardımın olmasının kendilerine güven verdiğini söylemişlerdir. Eğitim dönemi başlangıcında verilen eğitim yardımları, fayda sahiplerinin çocuğunun eğitim ihtiyaçlarını nasıl karşılayabilirim endişesini ortadan kaldırdığı değerlendirilmektedir. Eğitim yardımlarının ailelerin devlete güvenini % 100 oranında artırdığı ve aidiyet duygusunu perçinlediği fayda sahipleri tarafından belirtilmiştir. Veliler eğitim yardımlarının öğrencilerin okula devam durumunu % 81'lik bir oranla etkilediğini beyan etmişlerdir. Burada verilen yardımlarla, öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması diğer öğrencilerin yanında küçük düşme endişesiyle okula gitmek istememe durumunu ortadan kaldırdığı, bu durumun da öğrencilerin okula devam durumuna olumlu yönde katkı sağladığı görüşmeye katılanlar tarafından beyan edilmiştir. Öğrencilerin okula devam etmediği durumda yardımların kesileceğinden bilgisi olan velilerin %87 gibi yüksek bir oranda olması fayda sahiplerinin eğitim yardımları konusunda bilinçli olduklarını göstermektedir.

Görüşmeye katılan velilerin %93'ü eğitim yardımlarının arttırılmasının çocuklarını başarısını olumlu yönde etkileyeceği yönünde görüş beyan etmişlerdir. Öğrenci velilerinden %64'ü yardımların nakdi olarak yapılmasını, %30'u aynı olarak yapılmasını, %6'sı ise hem aynı hem nakdi olarak yapılmasını istediklerini beyan etmişlerdir. Nakdi olmasını tercih edenler nakdi yardımların harcama kolaylığı ve istedikleri ürünleri alabilme imkânı sağladığı için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Aynı olarak tercih edenler ise samimi bir itirafla paranın ellerine verilmesi halinde öğrencilerin ihtiyaçlarının alınmadığını ve bu kaynakların başka ihtiyaçlar için harcandığını bildirmişlerdir. Nakdi yardımların her tür ihtiyaç için harcanabilmesi amacına uygun kullanılmama riskini doğurmaktadır. Bu riski ortadan kaldırmak için her aile için ailenin durumuna uygun yardım modelinin belirlenmesi, bu sorunun çözümüne katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Eğitim yardımlarının tamamına yakınının annelere verilmesinin, annelerin %92'sinin ailedeki sosyal konumuna olumlu yönde katkı sağladığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Özellikle ev hanımı anneler aldığı yardımlar sayesinde, eşleri tarafından aile bütçesine katkı sağlayan biri olarak görüldüklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde eğitim yardımlarının annelere verilmesi, annelerin özgüvenlerini artırdığı ve eşlerinin davranışlarına olumlu yönde katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı Faaliyet raporunda (tablo 2 bkz.) liseye devam eden öğrenci sayısı ortaokula devam eden öğrencilerin yarısı kadardır.

Özellikle son iki yılda AB hibe programları olarak uygulanan ve yılda bir defa olmak üzere verilen yaklaşık 230 Lira tutarındaki desteğin Lise öğrencilerinin örgün eğitime devam etmelerinde önemli artışlar sağladığı düşünülmektedir. Burada Muratpaşa SYDV özelinde yapılan ve başka SYDV'ler tarafından da uygulanan öğrenci taşıma yardımlarının özellikle lise öğrencilerinin örgün eğitime devamı üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Velilerin de öğrenci taşıma yardımlarını liseye devam eden öğrenciler için bir teşvik yardımı olarak görmeye başladıkları anlaşılmıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Eğitim Yardımları;

Sosyal patlamaların önlenmesine yardımcı olmakta,

Vatandaşın devletine olan güvenini artırmakta,

Özellikle öğrencilerin ailesi tarafından sağlanamayan imkânların devlet tarafından sağlanması aidiyet duygusunu perçinlemekte ve kendisine sahip çıkılan vatandaşın geleceğe daha umutlu bakmasını sağlamaktadır.

5.2 Öneriler

Türkiye'deki şartlı eğitim programının daha etkin hale getirilebilmesi için de sonuç odaklı izleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılması ve bunlardan çıkan bulgular neticesinde kurgunun temel hizmetlerin kalitesini geliştirecek programları da kapsar şekilde bütüncül bir yaklaşımla değiştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bütün sosyal yardımlarda olması gerektiği gibi eğitim yardımlarının da gizlilik içerisinde yapılması fayda sahibi ailelerin diğer aileler karşısında mahcubiyet duymasının önüne geçilmesini sağlayacaktır. Eğitim yardımlarında eğitim yardımı alan öğrencilerin okul yönetimleriyle mutlaka irtibata geçilmesi ve müşterek çalışmalar yapılması eğitim yardımlarının etkinliğini artırmada önemli faydalar sağlayacağı düşünülmektedir.

Eğitim yardımları öğrenci başına ele alındığında miktarların yetersiz olduğu, sadece devletin yaptığı sosyal yardımlarla öğrencilerin ihtiyaçlarının tamamının karşılanmasının mümkün olmadığı görülmektedir. Özellikle liseye devam eden öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasının lisede okul terklerinin önlenmesinde, açık liseye geçişlerin azaltılmasında etkili olabileceği düşünülmektedir. Eğitim yardımlarının her hanenin yoksulluk derecesine göre belirlenmesi, her aile için farklı yardım programları uygulanması eğitim yardımlarının etkisini artırabilir. Devletin yanında kamu yararına faaliyet gösteren sivil toplum örgütleriyle müşterek çalışma yapılması ve projenin halk tarafından da sahiplenilmesini sağlanması, hem hizmetlerin sürekliliğini artıracak hem de toplumun birbiriyle kaynaşmasına büyük katkılar sunabilir.

Sosyal yardım alan çalışabilecek bireylerin, Türkiye İş Kurumu ile müşterek çalışmayla işe yerleştirilmelerinin sağlanmasının, sosyal yardım ile iş bulma arasındaki bağlantıyı sağlamada önemli olduğu düşünülmektedir.

Sosyal yardım alan bireylere Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirmede öncelik verilmesi de sosyal yardım faydalanıcılarının istihdama katılmalarına yardımcı olabilir.

Yardımların iş arama ile bağlantısının sağlanması ve talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olan kişilere yardımlardan faydalanmada öncelik sağlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Mesleği olmayan bireylerin meslek edindirme kurslarına yönlendirilmelerinin sağlanmasıyla vasıfsız olan bireylerin iş bulma şansını artıracığı düşünülebilir.

Mesleği olan bireylere işyeri açma olanağı sağlanabilir ve çalışacak kimsesi bulunmayan hanelere yardım miktarı arttırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adato, M., Kudat, A., Roopnaraine, T., Smith, N., Altinok, E., Celebioglu, N., Cemal, S., Atalar, T., Çölasan, R., Erhan S., and Quabili, W. (2007). *Türkiye'deki şartlı nakit transferi programının değerlendirmesinde ikinci nitel ve antropolojik çalışma*. Washington D.C. International Food Politic Research Institute.
- Ahmet, A. U., Gilligan, D., Kudat, A., Colasan R., Tatlidil, H., and Ozbilgin B. (2007). *Türkiye'deki şartlı nakit transferi programının ara etki değerlendirmesi: Nicel araştırma*. Washington D.C.: Uluslararası Gıda Araştırma Enstitüsü. Ankara
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). Türkiye'de Uygulanan Şartlı Nakit Transferi Programının Fayda Sahipleri Üzerindeki Etkisinin Nitel ve Nicel Olarak Ölçülmesi Projesi Final Raporu. Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2014 Yılı Şey Düzenlemesi. (17.10.2014 tarih ve 2014/6 sayılı Fon Kurulu Kararı).
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 125-126.
- Atkinson, A. B. and Marlier, E. (eds.) (2010). *Income and Living Conditions in Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (2005). Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Broşürü, Ankara.
- Behrman, J. R., Parker, S. W. ve Todd, P. E. (2011). Household income and child schooling in Vietnam. *World Bank Economic Review* 13, s. 211–256.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (Genişletilmiş 20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Castañeda T. ve Lindert K. (2005), Designing and Implementing Household Targeting Systems: Lessons from Latin America and the United States. *The World Bank, Social Protection Discussion Paper*. No: 526, Washington, D.C.
- Chen, S. and Ravallion, M. (2004), How Have the World's Poorest Fared since the Early 1980s? *The World Bank Research Observer*, 19(2): 141-169.
- Coady, D. M. Grosh and Hoddinott J. (2004), Targeting of Transfers in Developing Countries: Review of Lessons and Experiences. *World Bank Social Protection Papers*. Washington, D.C.
- Devlet Denetleme Kurulu, (2009). *Araştırma ve İnceleme Raporu*. Ankara
- de Janvry, A. ve Sadoulet E. (2005), "Conditional cash transfer programs for child human capital development: Lessons derived from experience in Mexico and Brazil", *Paper for presentation at the GRADE 25th anniversary Conference*, 15-17 November 2005, Lima.
- de Janvry, A. (2006). Can conditional cash transfer programs serve as safety nets in keeping children at school and from working when exposed to shocks? *Journal of Development Economics* 79 , 349– 373
- Esenyel, C. (2009), Türkiye'de ve Dünyada ŞNT Uygulamaları, Uzmanlık Tezi, SYDGM, Ankara.
- Fiszbein, A. Norbert S. (2009). *Conditional Cash Transfers: Reducing Present and Future Poverty*. Washington D.C. World Bank.
- Gordon, D.Nandy, S. Pantazis, C. Pemberton, S. ve Townsend, P. (2003), *Child Poverty in Developing World*. Bristol: The Policy Press.
- Karasar, N.(2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lindert, Skoufias ve Shapiro (2006) *Central America: Economic Progress and Reforms* s.89

Muratpaşa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı 2014-2015 Faaliyet Raporu.
Antalya.

Rawlings, L. B. ve De La B. Bénédicte (2006). Examining Conditional Cash Transfer Programs: A Role for Increased Social Inclusion? *The World Bank, Social Protection Discussion Paper*. No: 0603, Washington, D.C

Soares ve ark. (2007) Evaluating the Impact of Brazil's *Bolsa Família*: cash transfer programmes incomparative perspective Fábio Veras.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü 2007 Faaliyet Raporu.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü 2003-2009 Faaliyet Raporu.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (2014). 2015-2016 Şartlı Eğitim Yardımı Programı (13.02.2014 Tarih ve 2014/1 Sayılı Fon Kurulu Kararı).

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (2014). Şartlı Eğitim Yardımları Mevzuat Değişikliği (17.10.2014 tarih ve 2014/6 sayılı Fon Kurulu Kararı).

Türkiye İstatistik Kurumu (2015). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047) adresinden 21.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (2007). 2006-2013 Yılları Arasında Yoksulluk Çalışmaları İstatistikleri. (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013) adresinden 21.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (2007). 2006-2013 Yılları Arasında Yoksulluk Çalışmaları İstatistikleri. (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007) adresinden 21.03.2016 tarihinde alınmıştır.

UNDP. (2003). *Human development report*. New York: Oxford University Press.

TBMM, 3294 No’lu Kanun, “Sosyal Yardimlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu,”
Resmi Gazete, 29.05.1986. <http://www.mevzuat.gov.tr>

UNICEF (2000), *Poverty Reduction Begins with Children*. Report. New York:
UNICEF.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.
Ankara: Seçkin Yayınevi.

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz

Bayan Erkek

2. Öğrenim durumu

Okuryazar değil Okuryazar İlkokul Ortaokul Lise
 Üniversite Yüksek lisans - Doktora

3. Mevzenin durumu

Evli Bekar Eşi vefat etmiş Boşanmış

4. Muratpaşa' da yaşama nedeniniz nedir?

Zorunlu göç İş sebebiyle Ailesinin buralı olması Diğer

5. Bulunduğu hanedeki kişi sayısı

İki Üç Dört Beş ve üzeri

6. Bulunduğu hanede okula devam eden öğrenci sayısı

İki Üç Dört Beş ve üzeri

7. Bulunduğu hanede çalışan sayısı

Bir İki Üç ve üzeri

8. Başka kişilerden/kurumlardan yardım alıyor musunuz?

Evet Hayır

9. Hangi kişi/kurumdan yardım alıyorsunuz ve miktarı ne kadardır? (Birden fazla işaretlenebilir.)

Kurum Adı	Yardım aralığı (Aylık-Yıllık)	Miktarı
☐ Belediye
☐ Vakıflar Bölge Müdürlüğü
☐ Aile ve Sos. Pol. İl Md.
☐ Özel Demek/Vakıf
☐ Akrabalar
☐ Diğer - Lütfen belirtiniz

10. Hanede sigara içen var mı? Hayır ise 12. Soruya geçiniz.

Hiç kimse yok Bir İki Üç ve üzeri

11. Aylık sigara masrafınız ne kadardır?

12. Hanede kötü alışkanlıkları (alkol, madde bağımlılığı vb.) olan var mı? Hayır ise 13. soruyu cevaplamayınız.

Evet Hayır

13. Kötü alışkanlıklar için aylık harcamanız ne kadardır?

BÖLÜM II

GÖRÜŞME BİLGİLERİ

1. Eğitim yardımlarını yeterli buluyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

2. Eğitim yardımları olmasaydı çocuğunuzun eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilir miydiniz?

Evet Hayır Kısmen

3. Eğitim harcamaları aile bütçesini zorluyor mu?

Evet Hayır Kısmen

4. Eğitim için aldığımız yardımları amacına uygun kullanıyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

5. Eğitim döneminde böyle bir yardımın olması size güven veriyor mu?

Evet Hayır Kısmen

6. Bu tür yardımlar devlete olan güveninizi artırıyor mu?

Evet Hayır Kısmen

7. Eğitim yardımları çocuğunuzun okula devam durumunu etkiliyor mu?

Evet Hayır Kısmen

8. Çocuğunuz okula devam etmeyeceği zaman yardım alamayacağımızı biliyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

9. Çocuğunuzun okula gitmek istemediği zamanlarda eğitim yardımlarını onu ikna etmenizde payı var mı?

Evet Hayır Kısmen

10. Eğitim yardımlarının artırılmasını çocuğunuzun başarısını etkileyebileceğini düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

11. Sizce daha farklı hangi eğitim yardımları çocuğunuzun başarısını artırabilir?

Kaynak kitaplar

Bilgisayar

Özel ders ya da kurslar

Evde ders çalışma ortamının düzenlenmesi

Diğer - Lütfen belirtiniz

12. Çocuğunuzun en çok hangi eğitim ihtiyacını karşılamakta zorlanıyorsunuz?

Kaynak kitaplar

Bilgisayar ve özel ders ya da kurslar

Okul servisi

Okul harçlığı

Diğer - Lütfen belirtiniz

13. Eğitim yardımlarının nasıl yapılmasını istersiniz?

Aynı

Nakdi

Her ikisi de

14. Görüşülen kişi anne ise;

Aldığımız eğitim yardımları ailenizde ki sosyal kommunumu etkiliyor mu?

Evet

Hayır

Kısmen

T.C.
MURATPAŞA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 66181576/100/13027490
Konu: Nurettin ERDOĞAN
Tez Çalışması Hk.

17.12.2015

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında Doç. Dr. Cemali SARI danışmanlığındaki 20145412049 nolu öğrenci Nurettin ERDOĞAN'ın "Sosyal Yardımlaşma Vakfı Eğitim Yardımlarının İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri ve Ailelerine Etkileri" isimli anket tez çalışmasını İlçemiz okullarında eğitim yardımlarından faydalanan öğrenciler ve ailelerine uygulamak istediği ile ilgili Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 09/12/2015 tarih ve 28579 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu anket çalışmasının İlçemiz okullarında eğitim yardımlarından faydalanan öğrenciler ve ailelerine uygulanmasını Kaymakamlık Makamı'nın 15/10/2014 tarihinde yürürlüğe giren imza yetkileri yönergesi gereğince tensiplerinize arz ederim.

Talip OKTAY
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
17.12.2015

Mehmet KARABACAK
Kaymakam a.
İlçe Milli Eğitim Müdürü

EKLER:
1-Yazı ve ekleri(13 Adet)

Sinan Mah. Ali Çetinkaya Cad. No:10 Muratpaşa
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: muratpasa07_burs@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ortaöğretim Bölümü
Tel: (0 242)2478450-136
Faks: (0 242) 2489750

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1479-8bed-3ae4-8a65-e186 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
MURATPAŞA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 66181576/100/13055047
Konu: Nurettin ERDOĞAN
Tez Çalışması Hk.

18.12.2015

..... MÜDÜRLÜĞÜNE
MURATPAŞA

İlgi: Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 09/12/2015 tarih ve 28579 sayılı yazısı.

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında Doç. Dr. Cemali SARI danışmanlığındaki 20145412049 nolu öğrenci Nurettin ERDOĞAN'ın "Sosyal Yardımlaşma Vakfı Eğitim Yardımlarının İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri ve Ailelerine Etkileri" isimli anket tez çalışmasını İlçemiz okullarında eğitim yardımlarından faydalanan öğrenciler ve ailelerine uygulamak isteği ile ilgili Müdürlüğümüzün 17/12/2015 tarih ve 13027490 sayılı izin onayı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Talip OKTAY
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:
1-Onay(1 Adet)
2-Yazı(13 Adet)

DAĞITIM:
-Tüm Resmi Anadolu Lisesi ve Spor Lisesi Müdürlükleri

Sinan Mah. Ali Çetinkaya Cad. No:10 Muratpaşa/ANTALYA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: muratpasa07_burs@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ortaöğretim Bölümü
Tel: (0 242)2478450-136
Faks: (0 242)2489750

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 50e0-a4de-3188-8729-4d30 kodu ile teyit edilebilir.

Turnitin Orijinallik Raporu

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI EĞİTİM YARDIMLARININ İLK VE ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ VE AİLELERİNE ETKİLERİ (ANTALYA İLİ MURATPAŞA İLÇESİ ÖRNEĞİ) Nurettin Erdoğan tarafından

Bahar Dönemi (YDE Yüksek Lisans Tezler) den

- 26-May-2016 14:20 EEST' de işleme konu
- NUMARA: 678560411
- Kelime Sayısı: 13828

Benzerlik Endeksi

%7

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources:

%7

Yayınlar:

%3

Öğrenci Ödevleri:

%3

kaynaklar:

- 1 1% match (18-May-2015 tarihli internet)
<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/27029/tez.pdf>
- 2 1% match (20-May-2015 tarihli internet)
<http://acikarsiv.aydin.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/1/965/88861284.pdf?sequence=2>
- 3 1% match (11-Mar-2016 tarihli internet)
<http://www.alle.gov.tr/data/56d469a8369dc56f90d98bbd/2015%20Y%C4%B1P%C4%B1%20Bakanl%C4%B1k%20C4%B0dare%20Faa>
- 4 1% match (17-Mar-2015 tarihli internet)
<http://shb.kocaeli.edu.tr/Sempozyum2013.pdf>
- 5 1% match (16-Ara-2015 tarihli internet)
<http://www.sosyalthaklar.net/2015/bildiriler/sihus2015.pdf>
- 6 1% match (09-Haz-2015 tarihli internet)
http://e-ajeli.com/index.php/ajeli/article/download/73/pdf_33
- 7 < 1% match (22-May-2014 tarihli internet)
<http://www.bartinsydv.gov.tr/bartin-s-y-d-v.html>
- 8 < 1% match (07-Haz-2013 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to TechKnowledge Turkey on 2013-06-07
- 9 < 1% match (21-Nis-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitü on 2015-04-21
- 10 < 1% match (yayınlar)
UZUN, Ceren Büşra, "Türkiye'deki şartlı nakit transferi yardımlarının bölgesel dağılımı", T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012.
- 11 < 1% match (01-May-2014 tarihli internet)
<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/tr/11416/Mevzuat-Sosyal-Yardimlasma-Ve-Dayanismanayi-Tesvik-Fonu-Yonetmeli>
- 12 < 1% match (06-Oca-2016 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Afyon Kocatepe University on 2016-01-06
- 13 < 1% match (11-Nis-2014 tarihli internet)
<http://www.bigahaberfark.com/haber/2048-biga-da-toki-cekiliyi-yapildi.aspx>
- 14 < 1% match (15-Nis-2010 tarihli internet)
<http://kitap.cumhuriyet.com.tr/?im=yhs&kid=9&hn=68982>
- 15 < 1% match (17-Kas-2015 tarihli internet)
http://www.researchgate.net/profile/Cinar_Kaya2/publication/259457609_Investigation_of_the_Relationships_between_Social_Wellbein

Nurettin Erdoğan
Nurettin Erdoğan

26.05.2016
Danışman
Doç. Dr. Cemal SAĞ
SAĞ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nurettin ERDOĞAN

Doğum yeri ve Tarihi : Manavgat – 1977

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Sosyal Bilgiler

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Almanca

Bilimsel Faaliyetleri : -

İş Deneyimi

Stajlar : -

Projeler :Yeni Bir Gün, Kentin Genç Yetenekleri

Çalıştığı Kurumlar : Muratpaşa Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

İletişim

E-Posta Adresi : nerdogan07@mynet.com

Tarih : 17.06.2016